

Järvenpään
HYVINVOINTI-
ja turvallisuus-
suunnitelma
2026–2029

Sisällys

Lukijalle	4	Kulttuuri	22
Hyvinvointityön lähtökohdat	5	Kulttuuri, taide ja luovuus ovat	
Suunnitelma pähkinänkuoressa.....	6	yhteiskunnan uudistavia voimia.....	23
Yksi yhteinen suunnitelma.....	7	Kulttuuri tekee kaupungista elävän.....	24
Kannustin hyvinvoinnin ja		Järvenpään kulttuuri vuonna 2024 lukuina.....	25
terveyden edistämiseen.....	8	#5 Kulttuurilla hyvinvointihyötyjä	26
Hyvinvoinnin tila Järvenpäässä	9	#6 Uniikki kulttuuriperintö näkyväksi	27
Järvenpää lukuina.....	10	#7 Tapahtumallisuudella elävyyttä	28
Keskeiset pahoinvoinnin tekijät	12	Liikunta	29
Asuminen	13	Liikunta on merkityksellisen	
Asunto muodostaa perustan arjen		elämän peruspilareita	30
hyvinvoinnille	14	Liikkumattomuuden taustatekijät.....	31
Järvenpään asuntokunnat.....	15	Mikä ja kuka meitä liikuttaa?	32
#1 Lisää tilaa koteihin	16	#8 Liikkumisesta elämäntapa	33
#2 Koti elämän eri vaiheisiin	17	#9 Liikuntapaikka löytyy läheltä	34
#3 Ehkäisemme alueellista eriytymistä	18	Osallisuus, yhdenvertaisuus & tasa-arvo	35
Kotoutuminen	19	Osallisuuden periaate	36
Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi	20	Kaupunki yhdenvertaisuuden ja	
#4 Kotoudumme ja		tasa-arvon edistäjänä	37
kansainvälistymme yhdessä	21	Syrjinnän muodot ja syrjintäperusteet	38
		#10 Pysähdymme huomioimaan	
		syrjintävaarassa olevat	39
		#11 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	
		näkyviin päätöksissä	40

Resurssiviisaus & luonnon monimuotoisuus..	41
Ilmastomuutos ja luontokato etenevät ennennäkemättömän nopeasti.....	42
Elinvoimainen luonto tarjoaa elintärkeitä hyötyjä	43
Kansalliset ja kansainväliset tavoitteet velvoittavat kuntia.....	44
#12 Kohti pienempiä kasvihuonepäästöjä	45
#13 Kiertotaloudella jätteettömäksi	46
#14 Luonnonvarojen kulutus kestäväälle tasolle	47
#15 Turvaamme arvokkaat luontokohteet.....	48
Päihteet ja mielenterveys	49
Kaikki päihdekuolemat ovat estettävissä.....	50
Päihde- ja mielenterveysongelmat maksavat yksilölle ja yhteiskunnalle	51
#16 Ehkäisemme päihdehaittoja ja edistämme mielenterveyttä	52

Turvallisuus.....	53
Kaupungin kokonaisturvallisuuden hallinta.....	54
Rikoksen tielle ajautuminen on prosessi	55
#17 Estämme lapsen ja nuoren ajautumisen rikollisuuteen	56
Työllisyys ja elinikäinen oppiminen	57
Työmarkkinat ja työllisyyspalvelut murroksen keskellä	58
Elinikäisen oppimisen juuret kasvavat lapsuudessa ja nuoruudessa.....	59
#18 Työvoima ja työpaikat kohtaavat.....	60
#19 Elinvoimaa maahanmuuttajien työllisyydellä.....	61
#20 Lujitamme työ- ja oppimiskykyä	62
Lähteet	63

Lukijalle

Kuluvalle vuosikymmenellä on eletty kuntahistorian merkittävästä murrosta. Sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi vuoden 2023 alusta alkaen, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä säilyy kunnilla. Suunnitelmallisen hyvinvointityön päätavoite on kuntalaisten inhimillisen hyvinvoinnin edistäminen sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen eri väestöryhmissä.

Järvenpäässä uudistettiin strategista ohjelmatyötä talven 2024 aikana. Uudistuksella pyritään aiempaa linjakkaampaan strategiaan sekä ohjausvaikutukseltaan vahvaan ohjelmakokonaisuuteen. Nyt laadittu hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma yhdistää kymmenen olemassa tai suunnitteilla ollutta ohjelmaa toisiinsa.

Suunnitelma koostuu yhdeksästä teemasta ja se kattaa kaikki ikäryhmät. Lähestymistapa ei ole organisaatio- tai yksikkölähtöinen, vaan keskiöön on haluttu nostaa kaupunkitasoisesti yhteiset teemat ja tavoitteet.

Tavoitteista heijastuu syvästi, että kaupunki on erilaisia ihmisiä varten. Suunnitelman eetos on pysähtyminen ja kohtaaminen. Aina vaikuttava toiminta ei edellytä mittavia investointeja tai äärimmilleen asetettuja tehokkuusvaateita. Usein ydin on erilaisten ihmisten ja tarpeiden huomioimisessa sekä oikea-aikaisessa toiminnassa. Hyvinvoinnin kannalta tärkeä kokemus voi tapahtua minkä palvelun piirissä tahansa – hyväksyvä, välittävä ja ystävällinen kohtaaminen jättää aina jäljen.

Iris Laukkanen, kaupunginjohtaja

SUUNNITELMAN VALMISTELUSTA VASTANNUT TYÖRYHMÄ:

Arja Loima, maahanmuuttajatyön erityisasiantuntija

Hannele Selin, kaavoitusjohtaja

Heikki Häyhä, yritys- ja elinkeino-ohjelmapäällikkö

Juhana Hiironen, maankäyttöjohtaja

Jussi Jokivaara, turvallisuus- ja valmiuspäällikkö

Kimi Alifrosti, taloussuunnittelupäällikkö

Mari Karsio, erityisasiantuntija, kaupunkikehitys

Pekka Koponen, kehittämispäällikkö, tietohallinto

Pilvi Kallio-Meriläinen, osallisuuden erityisasiantuntija

Pirre Raijas, kulttuurijohtaja

Saara Ojala, johtava asiantuntija, projektipäällikkö (pj)

Sirkka Riikonen, osaamis- ja työllisyyspalvelujen päällikkö

Susanna Kaiju, johtava asiantuntija, opetus ja kasvatus

Terhi Saxelin, liikuntakoordinaattori

Tuomas Tenkanen, johtava asiantuntija, hyvinvointi

Ulla Lehtonen, varhaiskasvatusjohtaja

Hyvinvointityön lähtökohdat

Kunnan tehtävä on kuntalain mukaisesti edistää asukkaiden hyvinvointia ja alueen elinvoimaa sekä järjestää asukkaille palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Myös laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä linjaa, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä.

Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Sen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.

Suunnitelma pähkinäkuoressa

Kokonaisvaltaisen suunnitelman kaikki teemat kietoutuvat turvallisuuteen, sillä hyvinvointi luo turvallisuutta ja turvallisuus hyvinvointia. Suomen kieli ei tee eroa ”safety” ja ”security” termien välillä, mutta keskiössä on ensimmäinen eli arjen turvallisuuden edistäminen. Kun turvallisuus paranee, ihmisten fyysinen, henkinen ja sosiaalinen terveys, hyvinvointi sekä elämänlaatu vahvistuvat.

VALTUUSTOLLE ON valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma nojaa maaliskuussa 2025 julkaistuu hyvinvointikertomukseen, jossa järvenpääläisten hyvinvoinnin tilaa kuvataan laajasti. Valmistelussa on huomioitu myös keskeiset kansalliset ohjelmat.

Suunnitelma koostuu yhdeksästä teemasta ja kutakin teemaa koskien on asetettu tavoitteita. Tavoitteita toteutetaan jaksotetusti suunnitelman nelivuotiskauden aikana. Niiden toteutumisesta raportoidaan valtuustolle vuosittain joko suppean hyvinvointikatsauksen tai laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä. Arviointi perustuu sille, miten tavoitteita tukevat toimenpiteet ovat toteutuneet.

Toimenpiteet asetetaan konsernipalveluiden ja palvelualueiden käyttösuunnitelmissa. Toimenpiteistä raportoidaan osana osavuosikatsauksia ja toimintakertomuksia.

Teema	Tavoitteet	2026	2027	2028	2029
Asuminen	#1 Lisää tilaa koteihin	✓	✓	✓	✓
	#2 Koti elämän eri vaiheisiin	✓	✓	✓	✓
	#3 Ehkäisemme alueellista eriytymistä	✓	✓	✓	✓
Kotoutuminen	#4 Kotoudumme ja kansainvälistymme yhdessä	✓	✓		
Kulttuuri	#5 Kulttuurilla hyvinvointihyötyjä	✓	✓	✓	✓
	#6 Uniikki kulttuuriperintö näkyväksi	✓	✓		
	#7 Tapahtumallisuudella elävyyttä			✓	✓
Liikunta	#8 Liikkumisesta elämäntapa	✓		✓	
	#9 Liikuntapaikka löytyy läheltä		✓	✓	✓
Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	#10 Pysähdymme huomioimaan syrjintävaarassa olevat		✓	✓	✓
	#11 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo näkyviin päätöksissä	✓			
Resurssiviisaus ja luonnon monimuotoisuus	#12 Kohti pienempiä kasvihuonepäästöjä	✓	✓	✓	✓
	#13 Kiertotaloudella jätteettömäksi	✓	✓	✓	✓
	#14 Luonnonvarojen kulutus kestäväälle tasolle	✓	✓	✓	✓
	#15 Turvaamme arvokkaat luontokohteet	✓	✓	✓	✓
Päihteet ja mielenterveys	#16 Ehkäisemme päihdehaittoja ja vahvistamme mielenterveyttä		✓		✓
Turvallisuus	#17 Estämme lasten ja nuorten ajautumisen rikollisuuteen	✓		✓	
Työllisyys ja elinikäinen oppiminen	#18 Työvoima ja työpaikat kohtaavat	✓	✓		
	#19 Elinvoimaa maahanmuuttajien työllisyydellä		✓	✓	
	#20 Lujitamme työ- ja oppimiskykyä			✓	✓

Suunnitelman teemat sekä tavoitteet ja niiden toteuttamisvuodet.

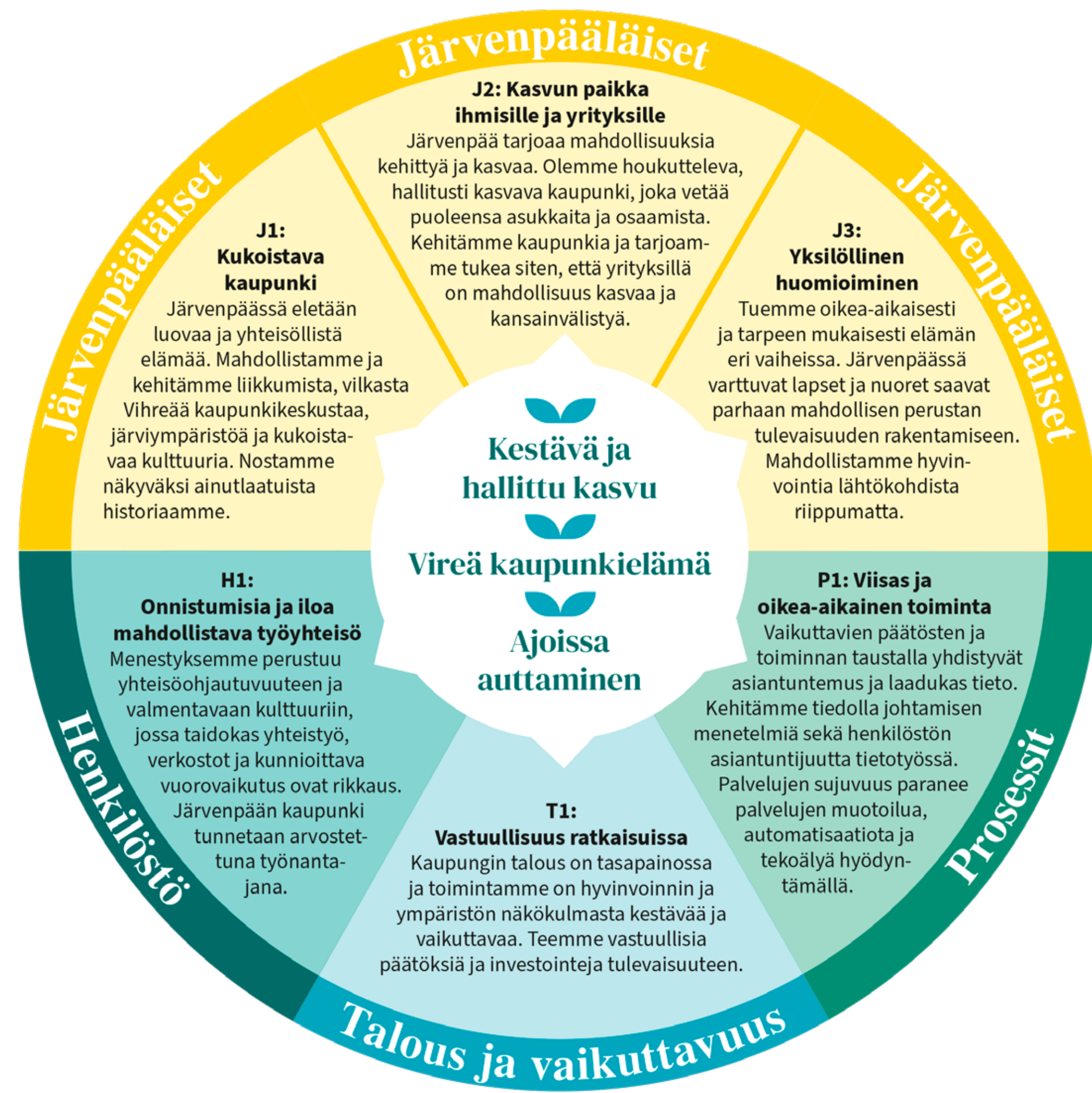
Yksi yhteinen suunnitelma

JÄRVENPÄÄN kaupunkistrategia 2030 linjaa vahvasti hyvinvointi- ja turvallisuus-suunnitelman sisältöä. Yhteinen visiomme on, että järvenpääläiset voivat hyvin ja asiat hoituvat sujuvasti metropolialueen pohjoisessa keskuksessa. Missiomme on rakentaa yhdessä kaupunkia, jossa järvenpääläisellä on turvalliset juuret ja kantavat siivet. Kaupungin toiminnan painopisteitä ovat kestävä ja hallittu kasvu, vireä kaupunkielämä ja ajoissa auttaminen.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet toteuttavat ensisijaisesti päämääriä kukoistava kaupunki (J1), kasvun paikka ihmisille ja yrityksille (J2) sekä yksilöllinen huomioiminen (J3). Lisäksi resurssiviisas & luonnon monimuotoisuus teeman tavoittein pyrimme siihen, että toiminta on hyvinvoinnin ja ympäristön näkökulmasta kestävä ja vaikuttavaa (T1). Järvenpäässä toteutettiin talven 2025 aikana strategisen ohjelmatyön uudistus. Nyt laadittu hyvinvointi- ja turvallisuus-

suunnitelma 2026–2029 yhdistää sisällöllisesti seuraavat olemassa olevat sekä suunnitteilla olleet ohjelmat toisiinsa:

- kaikki ikäryhmät kattava hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma
- Järvenpään asunto-ohjelma
- Järvenpään kulttuuriohjelma
- Järvenpään liikkumisohjelma
- resurssiviisas Järvenpään tiekartta
- kotoutumisen edistämisen ohjelma
- kaupungin osallisuuden periaate
- ehkäisevän päihdetyön suunnitelma
- kaupungin toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- kaupungin työllisyysohjelma

Kannustin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

HYTE-KERROIN ELI hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa on kannustin, jonka perusteella valtionosuuden suuruus määräytyy osittain kuntien tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kertoimen avulla halutaan varmistaa kuntien aktiivista toimijuutta ja palkita kuntia vaikuttavasta työstä.

Lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattoreiden perusteella. Yhteensä indikaattoreita on 21 ja niiden soveltuvuus arvioidaan määräajoin.

HYTE-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Oman kunnan HYTE-kerroin voi pudota hyvästä työstä huolimatta, jos muut kunnat tekevät työn vielä paremmin.

	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin, 0–100	63	67	70	72
HYTE-kerroin, € / asukas	17,8	18,9	19,9	21,7
HYTE-kerroin, 1 000 €	789,1	855,0	899,8	1 044,6

HYTE-kerroin muodostuu prosessi- ja tulosindikaattoreista

“Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?”

Prosessi-indikaattorit

- peruskoulut
- liikunta
- kuntajohto
- kulttuuri

“Mitä muutoksia asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut kahden vuoden aikana?”

Tulosindikaattorit

- toimeentulotuki
- työkyvyttömyyseläke
- koettu terveys
- kaatumishoitojaksot
- koulupudokkaat
- ylipaino

Hyvinvoinnin tila Järvenpäässä

Kunnan on otettava päätöksenteos-
saan huomioon päätöksensä arvioi-
dut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin
ja terveyteen väestöryhmittäin. Sen
on myös seurattava kuntalaisten eli-
noloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä
niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja
väestöryhmittäin.

Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terve-
ydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä
sekä toteutetuista toimenpiteistä tu-
lee raportoida valtuustolle vuosittain.
Voit lukea laajemmin tietoa järven-
pääläisten hyvinvoinnista vuosittain
julkaistavasta hyvinvointikatsauksesta
tai -kertomuksesta.

Järvenpää lukuina

Järvenpään
pinta-ala
on alle
40 km²

Järvenpään
halkaisija on
keskimäärin
6 km

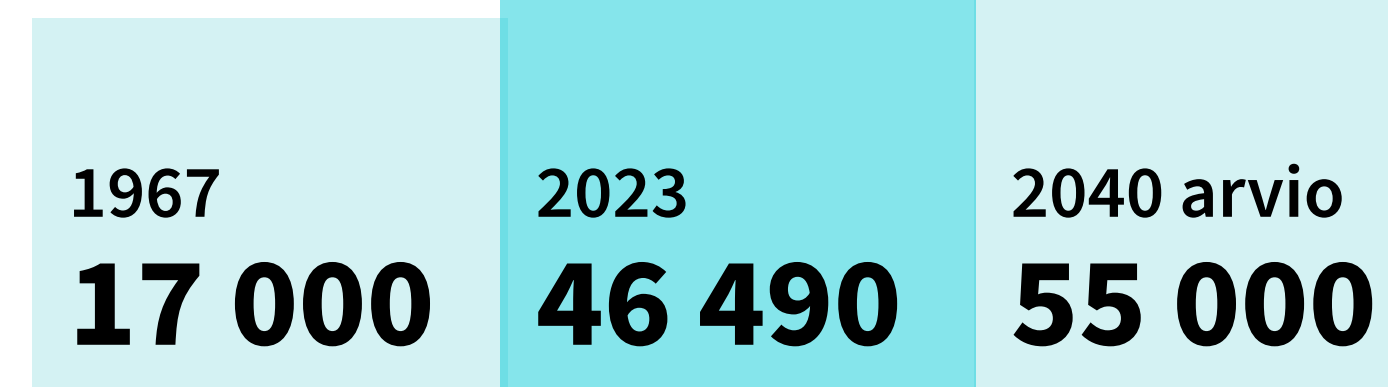
Vuonna 2024
Järvenpäässä on
4
juna-asemaa,
10
peruskoulua,
25
päiväkotia ja
3 130
yritystä.

Järvenpää on pinta-alaltaan
Suomen seitsemänneksi
pienin ja asukastiheydeltään
neljänneksi tihein kunta.

Suomessa
asuu
18
asukasta/km²

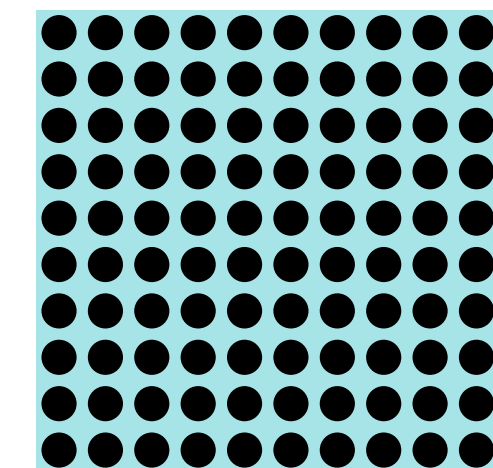
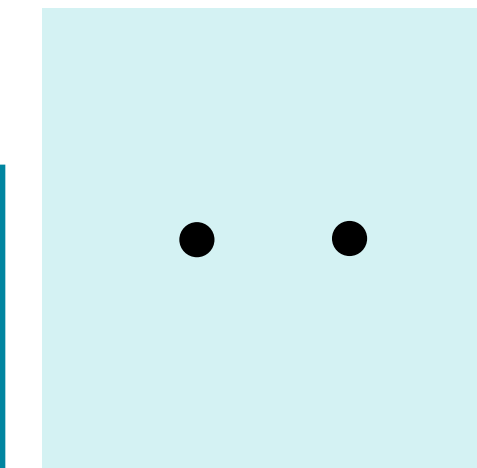
Järvenpäässä
asuu
1 238
asukasta/km²

Järvenpään väkiluku

Ikäjakama 2023

0-6	3 167
7-12	3 229
13-15	1 723
16-19	2 210
20-29	5 206
30-64	21 667
65-	9 288

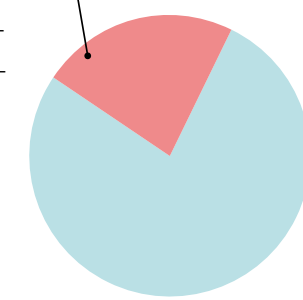

Järvenpäälaisten lasten ja nuorten hyvinvointi 2023 lukuina

68 %
nuorista on
tyytyväisiä
elämäänsä.

14,6 %
nuorista kokee
itsensä yksinäiseksi.
4-5-luokka-
laisista yksi-
näisyyttä
kokee 4 %.

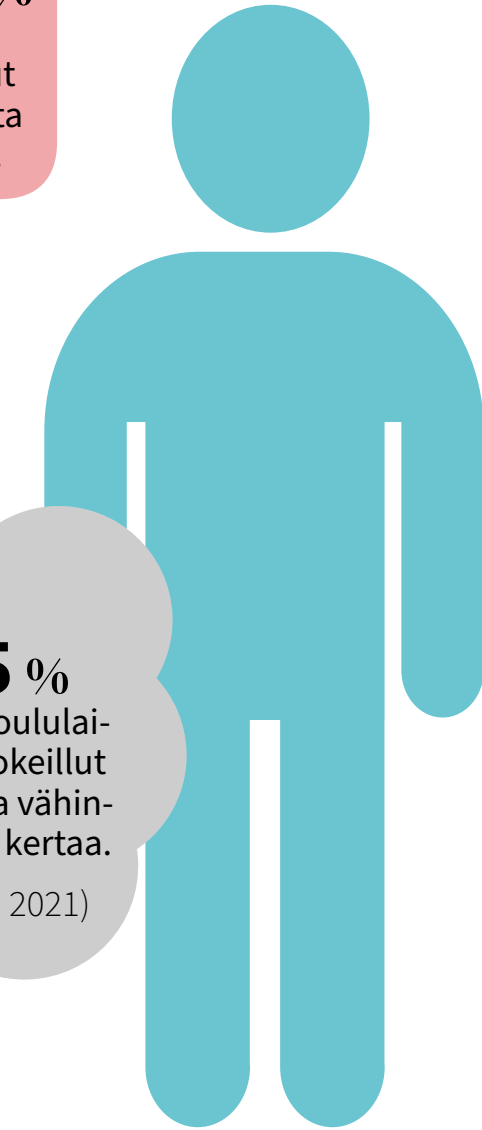

35,7 %
8-9-luokkalaisista
tytöistä on kokenut
kohtalaista tai vaikeaa
ahdistuneisuutta.

Samana ikäisistä pojilla
ahdistuneisuutta
on 6,7 prosentilla.

33,4 %
nuorista
on kokenut
seksuaalista
häirintää.

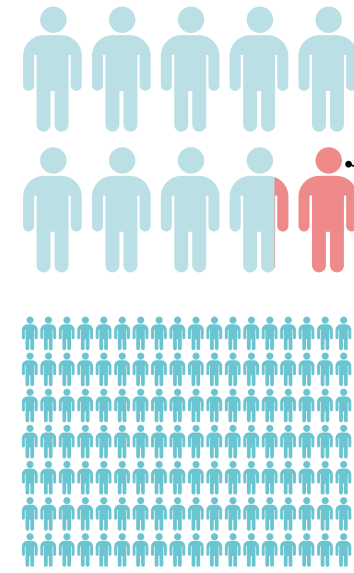
13,5 %
ammattikoululai-
sista on kokeillut
kannabista vähin-
tään kaksi kertaa.
(14,7 % v. 2021)

Yläkoulu-
ikäisten
humala-
juominen
8.-9. lk
v.2021 13,2 %
ja
v. 2023 12,0 %

Lukiolaisten
humala-
juominen
v. 2021 16,1 %
ja
v. 2023 16,0 %

Ammattikoulu-
laisten humala-
juominen
v. 2021 18,8
% ja
v. 2023
18,2 %

Koulukiusaamista esiintyy eniten
alakoulun neljännellä ja viidennellä
luokalla ja vähiten lukiossa.

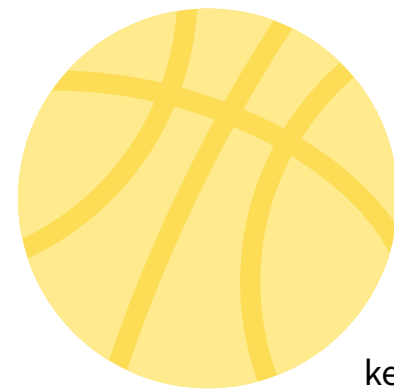

Vähintään
viikoittain
koulukiu-
saamista on
kokenut
11,1 %
4-5-luokka-
laisista,
mutta vain
0,5 %
lukiolaisista.

64 %
pitää koulun-
käynnistä.

Ammatilli-
sen oppilaitok-
sen opiskelijoista
koulunkäynnistä
pitää 80,6 %,
8-9-luokkalaisista
vain 45,2 %.

Yli
94 %
harrastaa
jotain
vähintään
kerran viikossa.

Lukiolaisista
15,6 %
ja ammattikoululaisista
24,1 % on ylipainoisia.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat

Keskiuusimaalaisten aikuisten hyvinvointi 2022 lukuina

51,6 %
kokee olevansa
onnellinen.

51,7 %
kokee
elämän-
laatunsa
hyväksi.

66,2 %
kokee
elämänsä
erittäin
tai hyvin
turvalliseksi.

4,1 %
kokee
elämänsä
turvat-
tomaksi.

10,3 %
kokee itsensä
yksinäiseksi.

58,2 %
liikkuu liian vähän
verrattuna terveys-
liikuntasuosituksiin.

30,5 %
on alkoholin
liikakäyttäjiä.

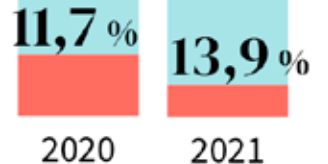
82,6 %
on tyytyväisiä
asuinalueensa
olosuhteisiin.

36,5 %
kokee terveytensä
keskitasoiseksi tai
sitä heikommaksi.

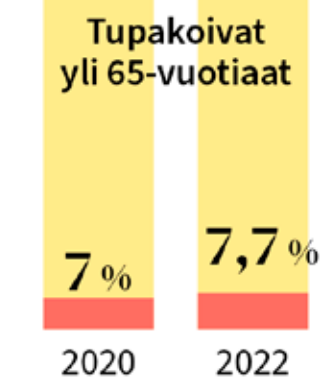
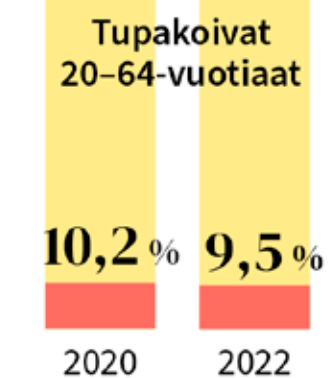
30,4 %
ei usko jaksavan-
sa työskennellä
vanhuuseläke-
ikään saakka.

21,1 %
on joutunut
tinkimään ruoasta,
lääkkeistä tai
lääkärikäynneistä.

Psyykkisesti
merkittävästi
kuormittuneet

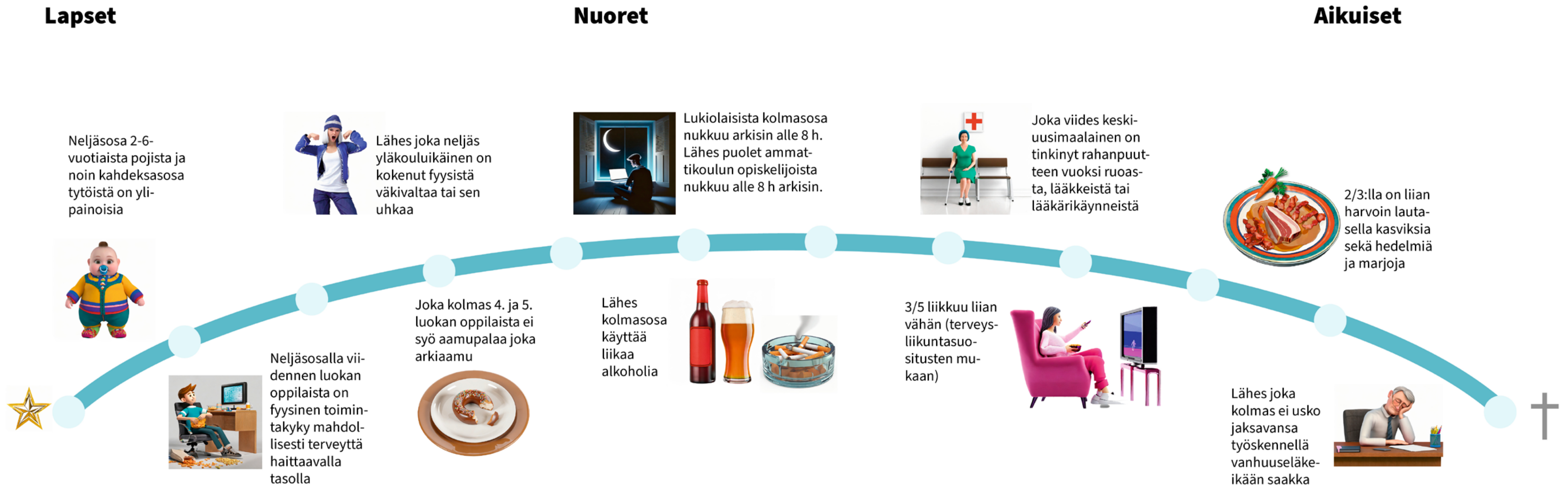
7,5 %
on kokenut
fysistä tai
henkistä
lähisuhde-
väkivaltaa.

Keskeiset pahoinvoinnin tekijät

PÄÄOSA VÄESTÖSTÄ voi monella tapaa hyvin. On kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota niihin, jotka voivat huonosti. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteissa on haluttu korostaa pahoinvoinnin katkaisemista ja vähentämistä. Tämä on linjassa kaupungin strategian kanssa, joka korostaa ajoissa auttamista ja myönteistä erityiskohtelua. Jotta voimme toimia ajoissa huolta herättävissä asioissa, keskeiset pahoinvoinnin tekijät ja riskiryhmät tulee tunnistaa.

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen on kunnan tehtävä, mutta emme onnistu siinä yksin. Tulokselliseen työhön tarvitaan kaupungin viranhaltijat ja luottamushenkilöt, muu julkinen sektori, yritykset, kolmas- ja neljässektori sekä ennen kaikkea jokainen kuntalainen oman hyvinvointinsa edistäjänä.

Asuminen

Järvenpään vetovoima perustuu turvalliseen kaupunkiympäristöön, monipuolisiin asumisen mahdollisuuksiin, säävutettaviin palveluihin ja sujuviin liikenneyhteyksiin.

Kehittämällä asumista rakennetaan Järvenpää-tä sanan varsinaisessa merkityksessä. Asumista koskevalla säätelyllä ohjataan tulevien asuntojen tuotantoa eli niin sanottua uudisrakentamista.

Asunto muodostaa perustan arjen hyvinvoinnille

JÄRVENPÄÄN KAUPUNGIN pinta-ala on alle 40 neliökilometriä, mikä tarkoittaa, että kaupungin halkaisija on keskimäärin kuusi kilometriä. Halkaisijaltaan kuuden kilometrin kokoiseen kaupunkiin on sijoittunut neljä juna-asemaa, 10 peruskoulua, 15 kunnallista ja 10 yksityistä päiväkotia, yli 3 100 yritystä ja yli 46 000 asukasta. Järvenpään pieni pinta-ala ja kaupungistuminen ovat johtaneet kaupungin jatkuvaan uudistumiseen ja sisäänpäin kasvamiseen.

Yleiskaavan 2040 ja keskustan osayleiskaavan 2030 lähtökohta on mahdollistaa kaupungin tiivistyminen. Erityisen tärkeää on ohjata asuntotuotantoa julkisten liikenneyhteyksien läheisyyteen. Suuri osa keskustan asuinrakentamisesta syntyy tehokkaalla täydennysrakentamisella. Asuntorakentamisen ohjauksessa tulee huomioida myös saneeraus, lisärakentaminen ja kerroskorkeuden korottaminen sekä resurssiviisauden näkökulma.

Asuinalueiden täydennysrakentamisella huolehditaan olemassa olevien asuinalueiden elinvoimaisuuden säilymisestä, sosiaalisesta kestävydestä ja diversiteetistä. Kaupunkirakenteen tiivistäminen ja valmiin infrastruktuurin hyödyn-

täminen on myös ekologisesti järkevää ja taloudellisesti kestävä.

Järvenpäähän syntyy pääsääntöisesti seuraavia asuntotuotantomuotoja: ARA-vuokra-asunnot, vapaarahoitteiset vuokra-asunnot, omistusasunnot, asumisoikeusasunnot sekä erityisryhmien ja välimallin asunnot (mm. asunto omaksi -konsepti). Asumisoikeus-asuntojen tuotanto on päättymässä, sillä ARA ei ole ottanut uusia hakemuksia vastaan vuoden 2023 jälkeen.

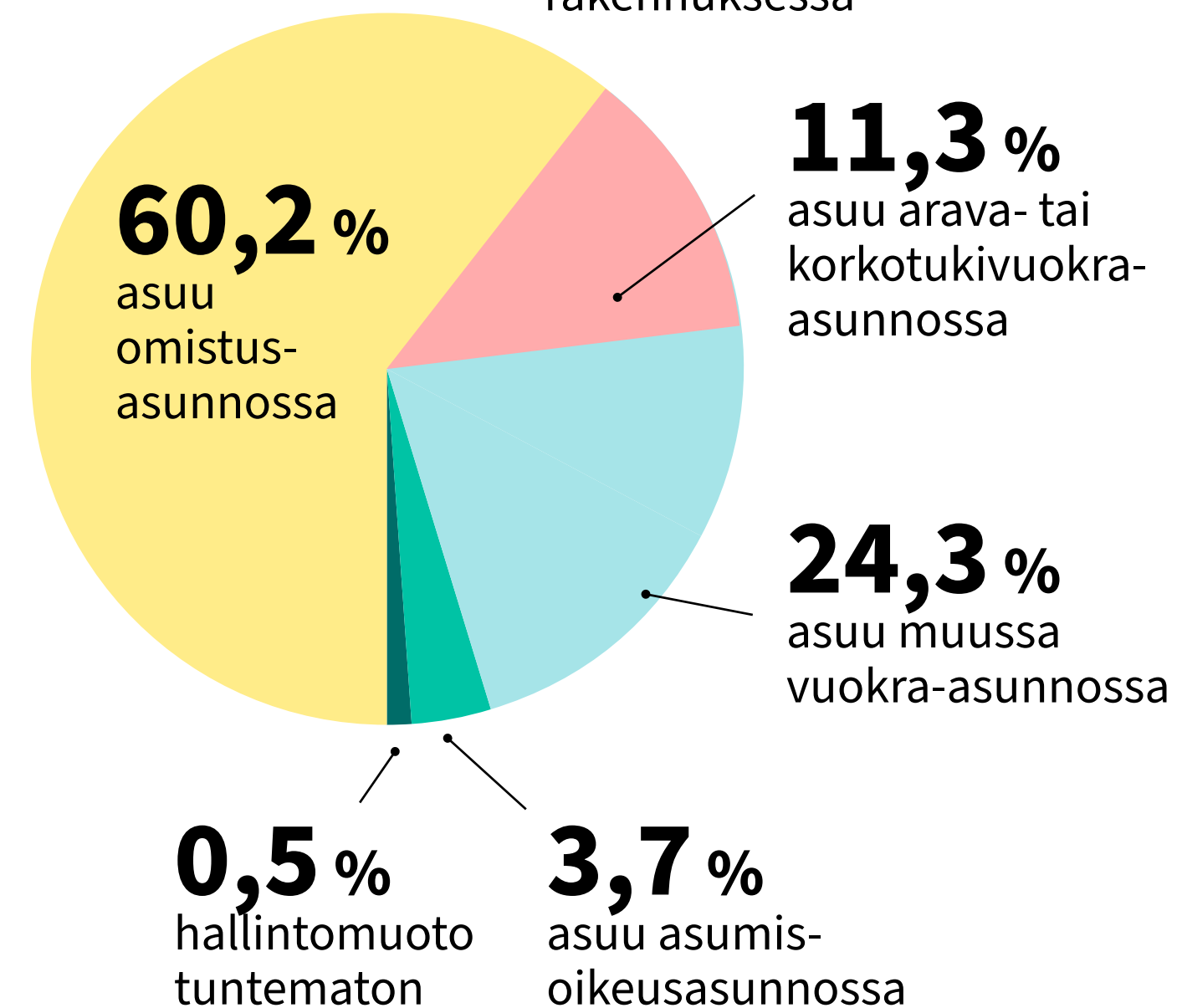
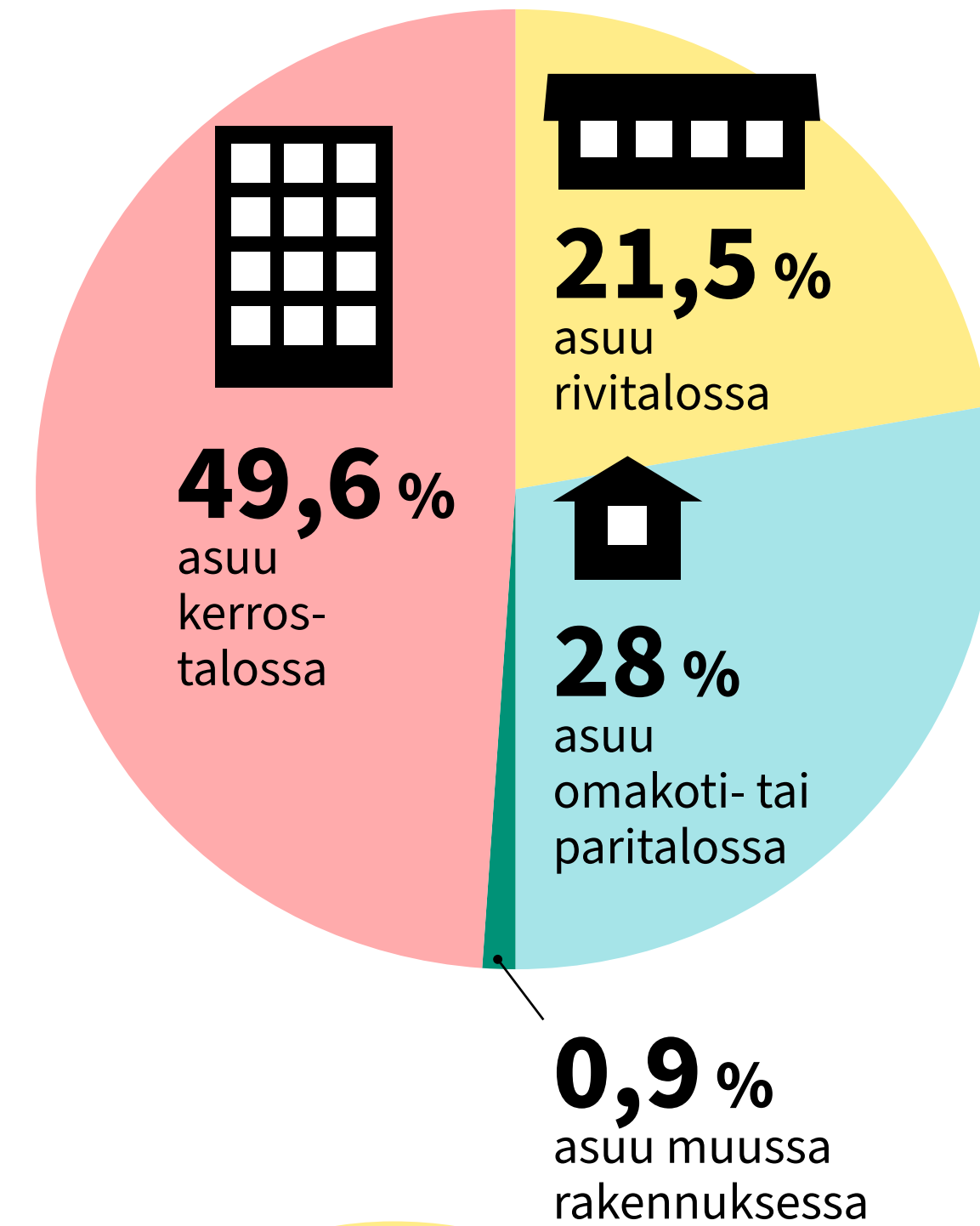
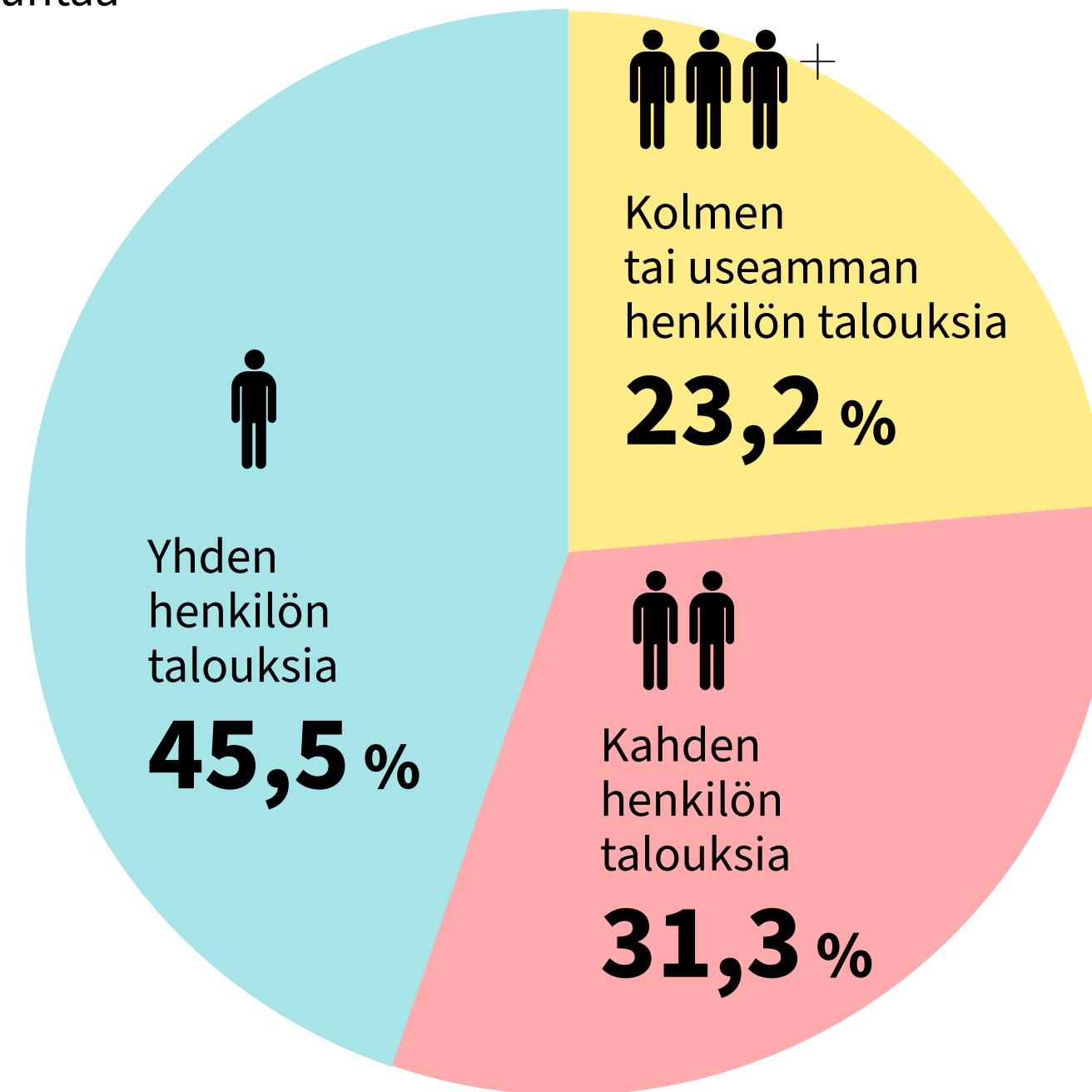
Järvenpäälaisistä asuntokunnista puolet asuu kerrostaloissa ja puolet pientaloissa. Kaksi kolmasosaa Järvenpään asuntokunnista omistaa asuntonsa, joten omistusasuminen on kaupungille ominaista. Vuokra-asumisen suosio kuitenkin kasvaa, minkä vuoksi on tärkeää rakentaa riittävästi vuokra-asuntoja. Samalla turvataan työvoiman saatavuutta.

Tulevien asuntorakentamishankkeiden ohjaamisen aikajänne on pitkä. Trendinomaisesti etenevät asumisen ilmiöt tulee tunnistaa, mutta asuntopoliittisten tavoitteiden tulee vastata asumisen pitkäkestoisiin tarpeisiin.

Järvenpään asutuskunnat

Järvenpäässä on
23 360
asutuskuntaa

Lähde: Tilastokeskus: Asutuskunnat ja asuntoväestö hallintaperusteiden mukaan 2023, Asutuskunnat koon ja talotyypin mukaan 2023.

#1 Lisää tilaa koteihin

ASUMISEN TARPEET muuttuvat paitsi yhteiskunnan kehittyessä myös elämän eri vaiheissa. Pieni yksiö junaseisakkeen lähellä voi sopia nuorelle opiskelijalle, kun taas nelihenkisen lapsiperheen tarpeissa voivat painottua tila ja koulujen läheisyys. Myös korona ja etätyöskentely ovat muuttaneet ihmisten tilatarpeita ja asumispreferenssejä.

Asuntokuntien määrä kasvaa ja koko pienenee kaikkialla Suomessa. Keskeisin selittäjä on yhden henkilön asuntokuntien määrän voimakas kasvu ja tätä suurempien asuntokuntien määrän nopea lasku. Asuntokuntien koon supistumiseen vaikuttaa paitsi ikääntyminen myös elämäntapojen ja kulttuurin muutokset.

Yhden henkilön asuntokuntia löytyy erityisesti nuorista aikuisista ja eläkeläisistä. Järvenpäässä yhden henkilön talouksia on 45,5 % asutokunnista.

Kaupungin tavoitteena on mahdollistaa, että asukkaat löytävät elämäntilanteeseensa sopivan kokoisen asunnon. Kaupunki ohjaa tulevaa

uudisasuntotuotantoa kerrostalohankkeissa siten, että

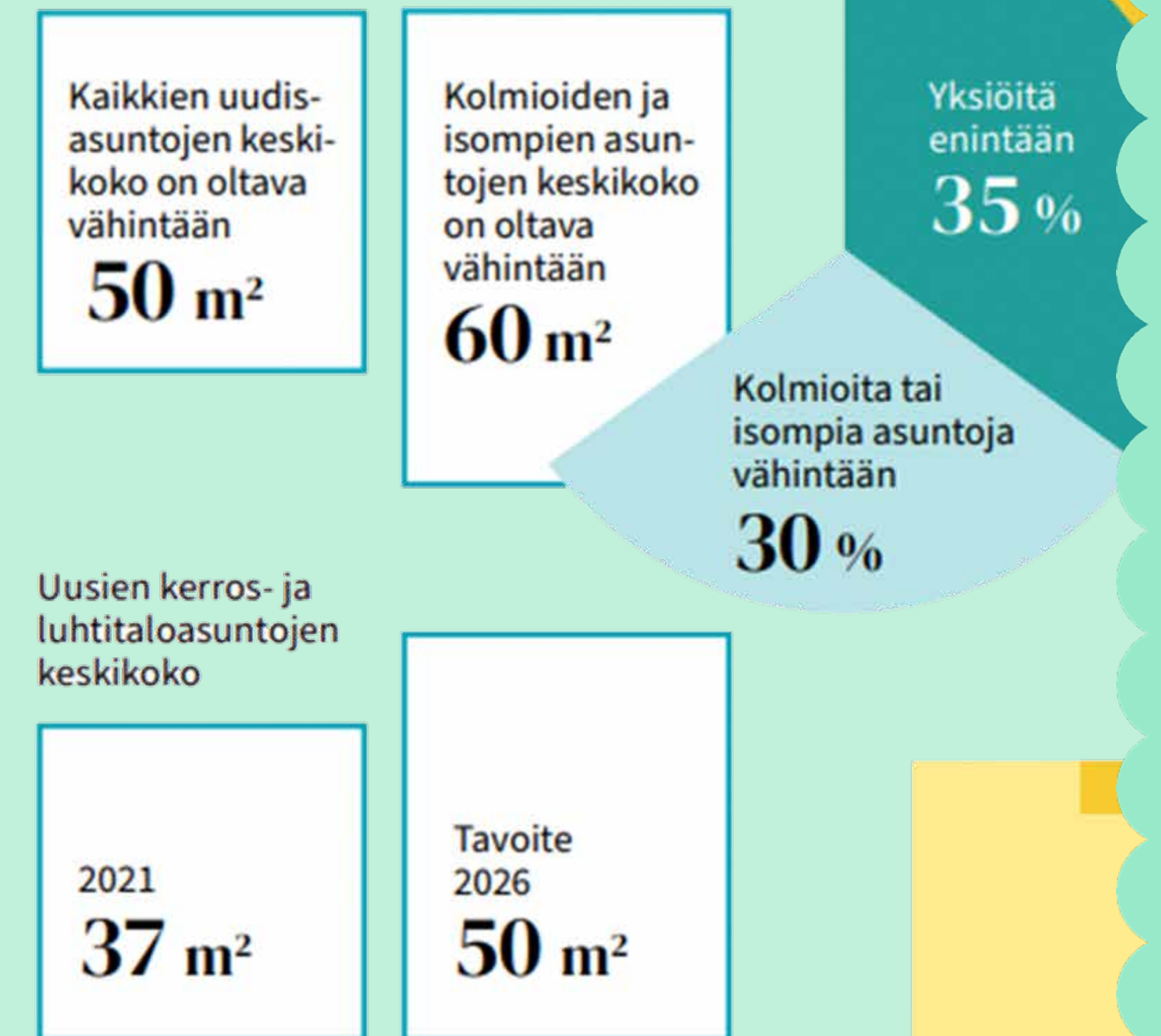
- Yksiöitä saa olla kohdekohtaisesti enintään 35 % asunnoista.
- Kolmioita tai tätä suurempia asuntoja tulee olla kohdekohtaisesti vähintään 30 % asunnoista. Lisäksi näiden keskikoon tulee olla vähintään 60 m².
- Kaikissa hankkeissa asuntojen keskipinta-alan tulee olla vähintään 50 m².

Säntelyllä vaikutetaan siihen, että kaksioden pinta-ala uudistuotannossa kasvaa. Toisaalta säntely voi vaikuttaa siten, että yksiöiden määrä pienenee kaksioden määrän kasvun johdosta.

Säntelyä sovelletaan tilanteissa, joissa kaupungin ja rakentajan välillä on sopimussuhde ja siitä voidaan poiketa kaupunginhallituksen päätöksellä.

Säntely ei koske erityisasumisen hankkeita.

Uusissa asunnoissa on oltava enemmän tilaa

#2 Koti elämän eri vaiheisiin

JÄRVENPÄÄ TAVOITTELEE hallittua kasvua. Tämä edellyttää, että rakentamisessa huomioidaan asumisen ketjut ja ehkäistään poismuuttoa. Kaupungista tulee löytyä erilaisia asuntoja vastaamaan asukkaiden muuttuviin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin. Järvenpää pyrkii olemaan houkutteleva asuinpaikkakunta myös uusille asukkaille.

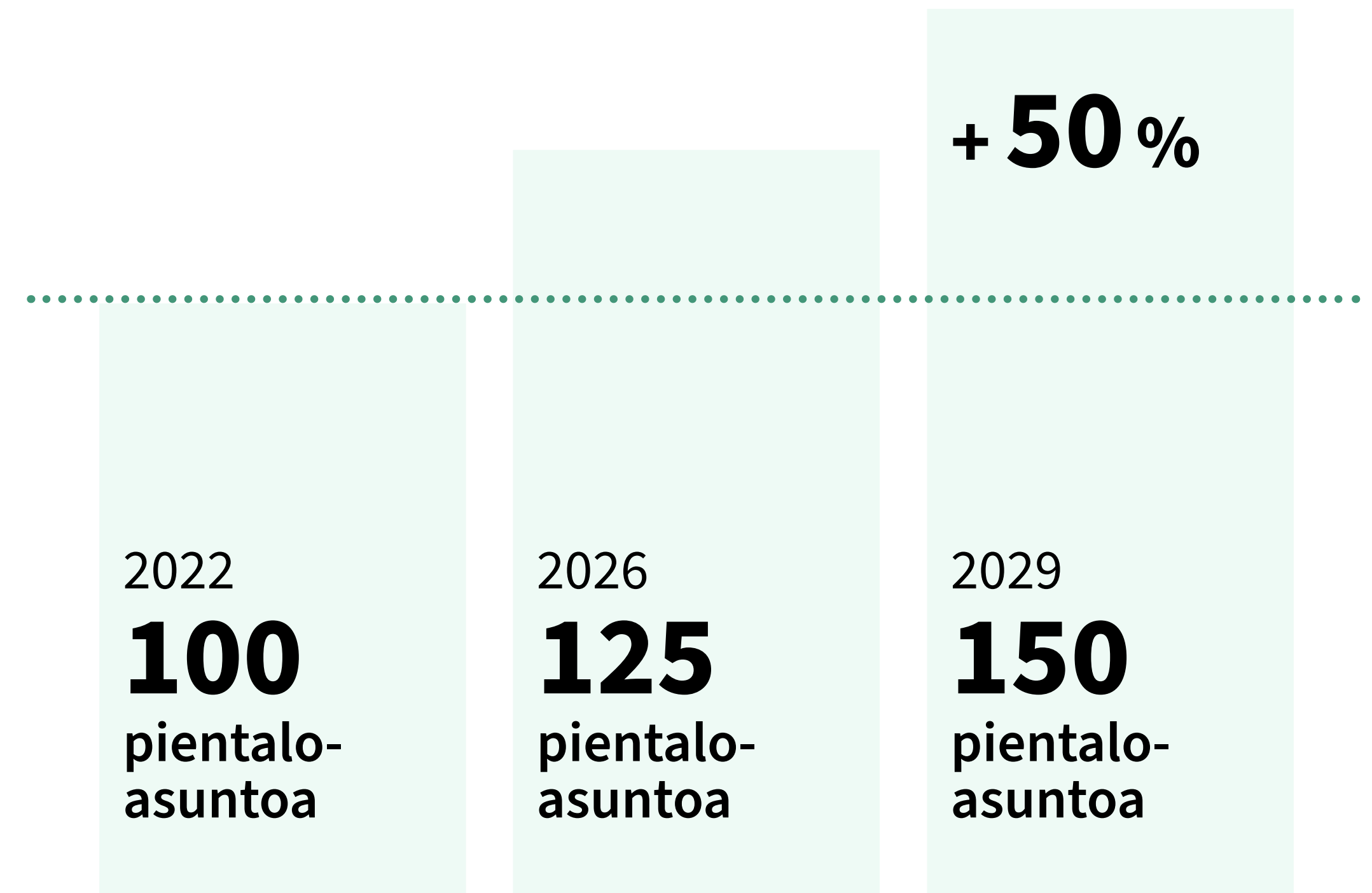
Järvenpään kasvu on luonnostaan kerrostalopainotteista. Suurimmat aluekehityshankkeet ovat sijoittuneet ja sijoittuvat jatkossakin kaupungin keskustaan ja junaseisakkeiden läheisyyteen. Jotta kaupungin kasvu ei perustu yksin kerrostaloasumisen varaan, tarvitaan rinnalle riittävästi pientaloasuntotuotantoa. Näin varmistetaan, että suuret perheet ja enemmän tilaa toivovat pienet perheet voivat halutessaan valita asumismuodokseen pientaloasunnon.

Kaupunki ohjaa asuntotuotantoaan siten, että pientalojen tuotantomäärä on vuodesta 2029 eteenpäin vähintään 150 asuntoa vuodessa.

Asumisen kehittäminen ulottuu myös sosiaalisen asumisen kysymyksiin. Valtakunnallisesti on nähtävissä, että ikääntyneiden asumispalveluiden rakennetta kevennetään. Laadukkaat asumispalvelut edellyttävät sujuvaa yhdyspintatyötä kaupungin palveluiden ja hyvinvointialueen välillä. Suunnittelulla varmistetaan, että ikääntyneiden määrän kasvuun varaudutaan ennakoivilla ja oikea-aikaisilla asumisen ratkaisuilla. Ikääntyneiden asumisen vaihtoehtoja monipuolistetaan muun muassa sosiaalihuoltolain yhteisöllisen asumisen ja välimuotoisen asumisen malleilla.

Asunnottomuutta ennaltaehkäistään monialaisella verkostotyöllä hyvinvointialueen, KELAn ja yleishyödyllisten toimijoiden kanssa. Kaupunki näkee tärkeäksi muun muassa asunto ensin -periaatteen, joka korostaa asunnon merkitystä ihmisten kokonaisvaltaisen elämän ja hyvinvoinnin kannalta.

Erityisasumisen hankkeissa kiinnitetään huomiota sijaintiin, palvelujen läheisyyteen ja asuntojen kodikkuuteen.

#3 Ehkäisemme alueellista eriytymistä

ASUINALUEIDEN koettuun turvallisuuteen vaikuttaa moni tekijä, kuten asuinalueiden monimuotoisuus ja rakennetun ympäristön siisteys. Alueelliseen eriytymiseen on syytä useimmiten, että samalle alueelle on sijoittunut hallintamuodoltaan ja kooltaan liian yksipuolista asuntokantaa.

Kaupungin tavoite on kehittää kaikkia alueita tasapuolisesti. Alueellisen eriytymisen ehkäisyssä on tärkeää, että viheralueiden saavutettavuudesta ja laadukkaasta katutilan toteutuksesta huolehditaan kaavakehityshankkeissa.

Vuokratalojen rakentamista ohjataan siten, ettei millekään alueelle synny vuokra-asuntokeskittymää. Vuokra-asumiselle on eniten kysyntää keskustan tuntumassa hyvien kulkuyhteyksien päässä. Tämän vuoksi vuokra-asuntotuotannon ohjaaminen koskee ennen kaikkea tiiviissä kaupunkirakenteessa olevia asuntohankkeita. Kuitenkin myös pientalossa vuokralla asumiselle on kysyntää, mikä on syytä huomioida pientalotuotannon ohjauksessa.

Vuokratalo on asunto-osakeyhtiö, joka muodostuu ainoastaan vuokra-asunnoista. Vuokratalo tarkoittaa tuotantomuodoltaan joko ARA-vuokra-asuntotuotantoa tai vapaa-rahoina vuokra-asuntotuotantoa.

Uusissa asuinrakentamishankkeissa enintään 40 % voi olla vuokrataloja. Tilanteessa, missä rakentamishanke koostuu

- vain yhdestä asunto-osakeyhtiöstä, voi vuokra-asuntotuotantoa olla joko 0 % tai 100 %
- kahdesta asunto-osakeyhtiöstä, voi vuokra-asuntotuotantoa olla joko 0 % tai 50 %
- kolmesta asunto-osakeyhtiöstä, voi vuokra-asuntotuotantoa olla joko 0 % tai 33 %
- neljästä asunto-osakeyhtiöstä, voi vuokra-asuntotuotantoa olla joko 0 %, 25 % tai 50 %

Sääntelyä sovelletaan tilanteissa, joissa kaupungin ja rakentajan välillä on sopimussuhde ja siitä voidaan poiketa kaupunginhallituksen päätöksellä.

Sääntely ei koske erityisasumisen hankkeita.

Kotoutuminen

Järvenpäässä maahanmuuttaneita on toistaiseksi pienempi osuus väestöstä kuin pääkaupunkiseudulla, mutta ennusteiden mukaan osuus tulee kasvamaan.

Kotoutumistyöllä ja yhdenvertaisuutta vahvistamalla rakennetaan turvallista asen-
neilmapiiriä, väestösuhteita ja tulevaisuutta.

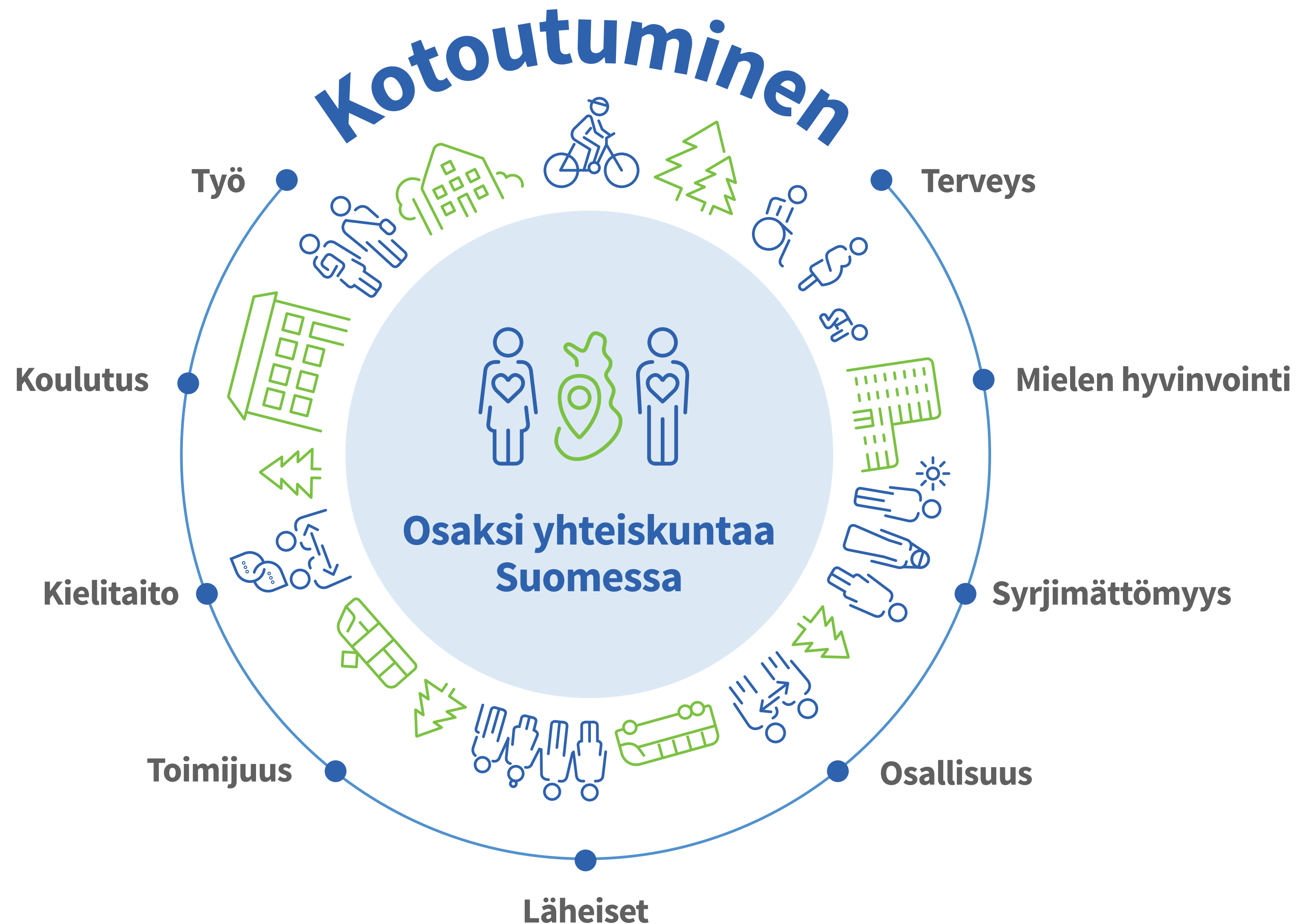
Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi

UUTEEN MAAHAN asettuminen aiheuttaa kuormitusta. Kotoutujien hyvinvointia heikentävät pitkälti samat tekijät kuin pääväestön, jonka lisäksi pakolaisen kotoutumiseen liittyy usein raskaita haasteita. Kaiken kaikkiaan kotoutumiseen kuuluu monenlaisia keskenään ristiriitaisiakin psykisiä prosesseja. Esimerkiksi tunteet voivat vaihdella kiitollisuudesta ja tyyneydestä koti-ikävään ja pelkoon.

Kotoutujat kokevat valtaväestöä enemmän epäasiallista kohtelua, jota havaitaan kaikkialla – kadulla, palveluissa ja työpaikoilla. Syrjintä, rasismi ja vihapuhe heikentävät hyvinvointia ja elämänlaatua. Ne vaikuttavat esimerkiksi turvallisuuden tunteeseen sekä estävät osallisuutta ja yhteistä keskustelua.

Koetun syrjinnän tiedetään olevan yhteydessä esimerkiksi maahanmuuttaneiden psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. Syrjintäkokemukset lisäävät heikon koetun terveyden, pitkäaikaissairausten sekä mielenterveysoireiden todennäköisyyttä. Syrjintä vahingoittaa yksilön itsetuntoa ja aiheuttaa huonommuuden tunnetta.

Kotoutuminen on laaja kokonaisuus, jonka ensimmäisiä lähtökohtia ovat terveyden, hyvinvoinnin, syrjimättömyyden ja osallisuuden edistäminen. Uusien taitojen, kuten kielten, oppiminen vaatii voimavaroja.

#4 Kotoudumme ja kansainvälistymme yhdessä

JÄRVENPÄÄN VÄESTÖN kasvua lisää merkittävästi maahanmuutto. Uusiakuntalaisia tulee ulkomailta, vastaanotokeskuksista ja muista kunnista. Asukkaiden kulttuuri- ja kielitaustat ovat erilaisia. Integroituminen yhteiskuntaan alkaa, kun asioiden hoitaminen sujuu ja kotoutuja pystyy osallistumaan sekä vaikuttamaan.

Kotoutumista edistetään kaikissa kaupungin palveluissa, joissa tulee huomioida maahanmuuttaneiden tarpeet. Osallistumista ja palveluiden käyttöä edistetään viestinnällä ja selkokielisyydellä. Kulttuurilliset tavat ja palveluiden toimintaperiaatteet tehdään tutuiksi uskalluksen, sitoutumisen ja luottamuksen rakentumiseksi. Kotoutumista edistäviksi toimiksi tarvitaan erilaisia ratkaisuja, minkä lisäksi vaikuttamme esimerkillä ja asenteilla.

Integroituminen on syvimmillään kahdensuuntaista ja hyvät väestösuhteen rakennetaan yhdessä. Kaupungin lisäksi kotoutumisen edistämiseksi on merkittävä rooli muilla julkisilla toimijoilla, kolmannella- ja neljännellä sektorilla, seurakunnilla sekä asukkailla. Vahva verkosto käy keskustelua maahan muuttaneiden kanssa ja kutsuu mukaan toimintaan.

Kuva: @oikeusministeriö

Kulttuuri

Järvenpäässä on poikkeuksellisen rikas kulttuuriperintö. Täällä taidetta ja kulttuuria tehdään vahvalla intohimolla nykypäivänäkin.

Kulttuuri ja tapahtumat tekevät kaupungista elävän ja virikkeellisen. Ainutlaatuisella kulttuurilla on potentiaalia kilpailukyvn ja kansainvälisen kulttuurimatkailun kehittämisessä, sillä eloisa kulttuurikaupunki inspiroi sekä asukkaita että vieraita.

Kulttuuri, taide ja luovuus ovat yhteiskunnan uudistavia voimia

LAKI KUNTIEN kulttuuritoiminnasta asettaa kunnille raamit kulttuuritoiminnan järjestämiseen. Sen keskeisiä tavoitteita ovat mahdollisuus luovaan ilmaisuun, yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eri väestöryhmille, hyvinvoinnin edistäminen sekä kaupungin ja alueen elinvoiman vahvistaminen luovan toiminnan, kulttuurin ja taiteen kautta.

Kulttuuripoliittisen selonteon (2024) tavoite on, että kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Monipuoliset kulttuuripalvelut luovat pohjan vapaa-ajalle, oppimiselle, sivistykselle, aktiiviselle kansalaisuudelle ja hyvälle elämälle. Kulttuurilla on yhteys ihmisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan lisäämiseen sekä yksinäisyyden ja sosiaalisen eriytymisen ehkäisyyn. Taiteen ja kulttuurin rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on tutkitusti selvä. Kulttuuritoiminnan tukeminen on yhteiskunnal-

lisesti tuottava sijoitus, sillä kuntalaisten hyvinvointi korreloi esimerkiksi terveydenhuollon kustannuksiin.

Kulttuurista voi ammentaa yrittäjyyttä, luovaa liiketoimintaa ja uusia innovaatioita. Kulttuuriperinnön hyödyntäminen, taidetarjonnan monipuolisuus ja tapahtumakulttuuriin vilkkaus ovat kuntien elinvoimatekijöitä. Uusilla työpaikoilla ja kulttuuritapahtumilla on vaikutusta alueen talouteen, mutta luovat alat rakentavat myös arvoa ja kestävää tulevaisuutta vahvistamalla kunnan resilienssiä ja identiteettiä.

Kuntalaiskyselyn (2024) mukaan Järvenpään vahvuuksia kulttuurikaupunkina ovat Tuusulanjärven taiteilijayhteisö ja sen kulttuuriperintö, monipuoliset museokohteet, pitkän linjan kaupunkitapahtumat (Puistoblues, Meidän Festivaali ja Värinää-festivaali), mainio kirjasto, klassisen musiikin vahva asema ja Sibelius.

Lisäksi Järvenpäässä on vahvayhdistyskenttä ja paljon kulttuuritoimijoita. Kehittämiskohteita ovat saavutettavuus ja osallisuus, kulttuuritoiminnan ja -toimijoiden tukeminen sekä kulttuurihistorian tunnettuuden kasvattaminen.

Kulttuuri tekee kaupungista elävän

JÄRVENPÄÄSSÄ ON pinta-alaansa nähden paljon kansallisesti merkittäviä museokohteita. Lisäksi kuntalaisen ja matkailijan on mahdollista lyhyin etäisyyksin nauttia kaupungin muusta monipuolisesta kulttuuritarjonnasta. Elinvoimaisessa keskustassa kulttuurilla ja tapahtumilla on tärkeä rooli.

Kaupungin järjestämien palveluiden lisäksi laajat ja toimivat verkostot rikastavat kulttuuripalveluiden kokonaisuutta. Aktiivista yhteistyötä tehdään kuntien sekä esimerkiksi Taideyliopiston ja Ainolasäätiön kanssa. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään muun muassa museoiden taidelainojen ja ta-

pahtumien tiimoilta. Vireää kaupunkikeskustaa elävöittää kävelykadulla toimiva Sykettä ja Sinfoniaa ry.

Kumppanuudet kolmannen sektorin ja yritysten kanssa edesauttavat tapahtumallisen vuorovaikutuksen syntymistä. Kaupungissa toimii noin 40 kulttuuriyhdistystä ja järjestöä teatterin, tanssin, taiteen, käsi- ja perinnetyön sekä musiikin parissa. Myös osa kotiseutu- ja asukasyhdistyksistä tekee vahvasti kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Lisäksi alueella asuu paljon taiteilijoita ja moni luovaa liiketoimintaa harjoittava yritys on löytänyt kotinsa Järvenpäästä.

KAUPUNGIN KULTTUURIPALVELUT

Järvenpää-talo

kulttuuri-, tapahtuma-, kokous- ja kongressikeskus

Järvenpään Opisto

vapaa sivistystyö, kuvataiteen ja käsityön taiteen perusopetus, monipuoliset kurssit ja luennot

Keskisen Uudenmaan Musiikkiopisto

yhdessä Tuusulan kunnan kanssa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetus, musiikin varhaiskasvatus ja avoin opetus kaikenikäisille

Kirjastopalvelut

kaikille avoimet kirjastopalvelut, opetus- ja kasvatusyhteistyö, tapahtumat, digiopastus, Kirkes-kumppanuus

Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut

kulttuuriavustukset, tapahtumien tukeminen, kulttuuri- ja kaupunkitapahtumat, yhteistyö ja kumppanuudet

Museopalvelut

Järvenpään taidemuseo, Ahola, Suviranta, Villa Kokkonen, alueellinen XR-museo ja julkinen taide

Taiteen perusopetus musiikissa, tanssissa, sirkuksessa, käsityössä ja kuvataiteessa

Järvenpään kulttuuri vuonna 2024 lukuina

173 500

kävijää kaupungin järjestämissä kulttuuri-tapahtumissa

27 000

museokävijää

43 100

kävijää kävelykatu Jannen kulttuuri-tapahtumissa

309 000

kirjastokäyntiä

1 950

taiteen perusopetuksen oppilasta

1 220

kirjastokäyntiä perusmaanantaina

1 200

Keskisen Uudenmaan Musiikkiopiston oppilasta

8 000

kävijää Keskisen Uudenmaan Musiikkiopiston tapahtumissa

4 000

kävijää Suvi-rannassa - tuplat edellisvuodesta!

11 500

Järvenpään Opiston kurssilaista

877 200

lainaa kirjastosta

25 000

Järvenpää-talon tapahtumissa

9 730

peruskoululaisten kulttuuripolku eli KUPO-käyntiä

#5 Kulttuurilla hyvinvointihyötyjä

KULTTUURILLA ON ITSEISARVO – osallistuminen taiteeseen ja kulttuuriin on yksilön perusoikeus. Kulttuurin keinoin on myös mahdollista merkittävästi kasvattaa osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta yksilön ja koko yhteisön tasolla. Kulttuuri yhdistää ja kulttuuriset kokemukset edistävät erilaisuuden ja moninaisuuden hyväksymistä.

Kulttuurista hyötyvät kaikenikäiset ja se tuo elämään kokonaisvaltaista mielekkyyttä. Kulttuuriharrastuksen kautta oppii taitoja, jotka lisäävät itsetuntemusta ja -luottamusta ja siten sillä on suora yhteys koettuun terveyteen.

Tutkimusten mukaan kulttuuriharrastus edistää mielenterveyttä sekä ehkäisee sairauksia ja syrjäytymistä. Esimerkiksi musiikkiharrastus tai lukutaito edistävät aivojen ja muistin toimintaa sekä kielten oppimista. Ne myös kartuttavat oppimis- ja työelämätaitoja. Lasten ja nuorten lukutaitojen vahvistaminen on perusta elinikäiselle oppimiselle.

Kaupungin tehtävä on huolehtia kulttuurin ja kulttuuriharrastusten saavutettavuudesta sekä yhdenvertaisuudesta. Erityisen tärkeää on huomioida riskiryhmissä ja haastavassa elämäntilanteessa olevat.

Lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta ja kulttuurisia oikeuksia edistetään muun muassa kulttuuripolkua kehittämällä.

Kulttuuripolku (KUPO) on kotiseutu- ja kulttuuriopetuksen opetussuunnitelma. Se tarjoaa jokaiselle järvenpääläiselle lapselle ja nuorelle yhtäläiset mahdollisuudet tutustua omaan kotiseutuun ja sen kulttuuritarjontaan.

Retrodisco Järvenpää-talolla

#6 Uniikki kulttuuriperintö näkyväksi

1800-1900-LUKUJEN TAITTEESSA Tuusulanjärven rannalla etsittiin suomalaisen kulttuurin edelläkävijyyttä ja rakennettiin suomalaista identiteettiä. Kirjailija **Juhani Aho** ja puolisonsa taidemaalari **Venny Soldan-Brofeldt**, taidemaalari **Eero Järnefelt**, säveltäjä **Jean Sibelius**, taidemaalari **Pekka Halonen** ja myöhemmin säveltäjä **Joonas Kokkonen** olivat aikansa merkittäviä yhteiskunnallisia vaikuttajia. Suomi taiteiltiin maailman kartalle, ja taiteilijayhteisön vaikutus suomalaisen identiteetin rakentajana on edelleen voimakas.

Järvenpään taidemuseon kokoelmat ovat valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävä osa Tuusulanjärven taiteilijayhteisön perintöä ja tarinaa. Järvenpäällä on ainutlaatuinen tehtävä kehittää taidemuseota, Suvirantaa, Aholaa ja Villa Kokkosta museokohteina.

Tuusulanjärvi on jo sadan vuoden ajan vetänyt puoleensa paitsi vierailijoita ja matkailijoita, myös nykytaiteilijoita asumaan alueelle. Edistämällä kulttuurimatkailua Ainolan ja Tuusulan kunnan kanssa, Järvenpää vahvistaa identiteettiään suomalaisen kulttuurin keskiössä.

Taidemuseo ja taiteilijakodit mahdollistavat osallisuutta, vuoropuhelua ja elämyksiä Tuusulanjärven taideperinnön äärellä kaikenikäi-

sille. Nykyaikataiteilijoiden ja poikkeuksellisen suuren taiteilijayhteisön merkitys yhteisöllisyydelle ovat merkittäviä.

Suvirannan ateljeessa. Kuva: Järvenpään taidemuseo.

#7 Tapahtumallisuudella elävyyttä

Rantapuisto on yksi Järvenpään tärkeimmistä tapahtumapaikoista.

KULTTUURI KEHITTYY ja saa elinvoimansa kohtaamisista ja tapahtumista. Tapahtumallisuus tuo kulttuuriperinnön saavutettavaksi ja tekee perinteet eläväksi osaksi nykypäivää. Kulttuuriperintöä ei vain säilytetä, vaan se muuntuu uusien kokemusten ja kohtaamisten kautta.

Tapahtumallisuudella tarkoitetaan yksittäisten tapahtumien sijaan elämyksellisyyttä ja elävyyttä, joka muodostuu erilaisten tapahtumien kudelmasta. Tapahtumallisuudessa kaupunki nähdään tapahtuma-alustana: tapahtumia syntyy, kun niiden mahdollistumista ruokitaan ja huolehditaan, että järjestäminen on sujuvaa.

Tapahtumallisuuden kehittäminen on olennaista kaupungin elävyyden, alueen elinvoiman sekä pito- ja vetovoiman kannalta. Se edistää myös sosiaalista hyvinvointia. Seurojen, järjestöjen, yhdistysten ja yritysten järjestämät tapahtumat luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta, toimivat kohtaamisen paikkoina, luovat yhteistyön siltoja ja edistävät vuorovaikutteisuutta.

Jokaisella on mahdollisuus olla paitsi kulttuurin kokija myös tekijä. Tapahtumanjärjestämisen kynnyksen madaltaminen sekä saavutettavat tilat ja alueet kannustavat omaehtoiseen toimintaan elävän kulttuurin syntymiseksi. Alueen osaamista, synergiaa ja potentiaalia hyödyntämällä mahdollistetaan monipuoliset kulttuurielämykset, joista mahdollisimman moni kaupunkilainen pääsee osalliseksi.

Liikunta

Liikunta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Se tukee lasten kasvua ja kehitystä, vahvistaa työikäisten jaksamista ja työkykyä sekä pidentää ikääntyneen väestön kotona asumisen aikaa.

Liikunnan harrastaminen ja liikuntapaikat tulee nivota luontevaksi osaksi ihmisten päivittäistä elämää.

Liikunta on merkityksellisen elämän peruspilareita

LÄHES 80 PROSENTTIA 4–6 -vuotiaista liikkuu suositusten mukaisesti. Liikkumisen määrä kuitenkin laskee kouluiän kasvaessa, ja liian vähän liikkuvien lasten sekä nuorten osuus on suuri. Työiässä liikkumisen määrä tasoittuu, mutta eläkeiässä se jälleen vähenee.

Aikuisten keskuudessa vapaa-ajan kuntoliikunnan määrä on kasvanut 1980-luvulta lähtien, mutta siitä huolimatta alle puolet yltää liikkumisellaan terveystieteiden suositusten mukaiseen kuntoa ylläpitävään määrään. Liikunnan laajat hyödyt jäävät valtaosalla saavuttamatta ja liikkumattomuudesta on tullut kasvava kansanterveydellinen haaste, jonka kustannusvaikutukset ovat vuodessa yli kolme miljardia euroa.

Kunnan tehtävä on luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle. Se voi esimerkiksi rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja sekä kävelyn ja pyöräliikenteen reittejä, järjestää liikuntapalveluita ja tukea kansalaistoimintaa. Kukaan ei ratkaise liikkumattomuuden haastetta yksin, minkä vuoksi liikunnan edistämistä tulee tehdä kaupunkitasoisesti ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Liikkumattomuuden taustatekijät

GLOBALIT ILMIÖT, megatrendit sekä yhteiskunnallinen ja alueellinen kehitys vaikuttavat liikkumisen tapoihin ja asenteisiin. Lisäksi liikkumaan lähtemisen päätöstä taustoittaa aina elämäntilanteiden ja olosuhteiden moninainen kokonaisuus.

Liikkumissuosituksia tai liikuntapaikat eivät yksinään riitä ratkaisemaan liikkumattomuuden haastetta, vaan toimijoiden on tärkeää ymmärtää liikkumattomuuden taustatekijät. Jotta kaikilla on mahdollisuus harrastaa ja liikkua, suunnittelussa tulee huomioida liikkumismahdollisuuksien saavutettavuuden ulottuvuudet.

Valtakunnallisesti yleisimmäksi liikkumisen esteeksi työkäiset mainitsevat ajan puutteen ja ikäihmiset fyysisen vamman tai toimintakyvyn rajoitteen.

Kuva: Jyväskylän yliopisto

Mikä ja kuka meitä liikuttaa?

SUOMALAISTEN SUOSITUIMMAT paikat liikkumiseen ovat luonto, kävely- ja pyöräilyväylät sekä ulkoilu- ja piha-alueet. Liikuntaa harrastetaan siis pääosin itsenäisesti, mutta sen lisäksi monet toimijat ovat aktiivisia liikuttaakseen kuntalaisia.

Kaupungin liikuntapalvelut tuottavat hyvinvointia liikunnan keinoin lähtökohtaisesti kaikille, kuitenkin painottaen lasten ja ikäihmisten liikkumisen mahdollistamista. Muita liikkumismahdollisuuksia tarjoavat Järvenpään opisto, Myllytien toimintakeskus, perhetalo Joutsikki, nuorisopalvelut sekä perusopetus ja varhaiskasvatus.

Lisäksi kuntalaisten aktiivisia liikuttajia ovat yritykset, yhdistykset, seurakunta, järjestöt ja seurakunta. Kaupunki tukee liikuntayhdistysten ja -järjestöjen harraste- ja kilpailutoimintaa toiminta-avustuksilla sekä tarjoamalla tiloja.

Järvenpään liikkumiskyselyn (2024) perusteella erityisen hyvää järvenpääläisten liikkumisolosuhteissa ovat kaupungin kompakti koko ja luonnonläheisyys – harrastusmahdollisuudet ovat lähellä ja luonto koetaan kaupungin vetovoimatekijäksi. Liikkumisen edistämistyön tärkeimpinä painotuskohteina nähdään lasten, nuorten ja ikääntyneiden liikunta sekä lähiliikuntapaikkojen kehittäminen.

#8 Liikkumisesta elämäntapa

JOILLEKIN LIIKUNTA on keskeinen elämän sisältö, kun taas osa ei harasta liikuntaa juuri lainkaan. Liikunnallisen elämäntavan omaksumisen näkökulmasta on tärkeää, että ohjausta annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja, että elinympäristö kannustaa liikkumaan riippumatta perhetaustasta. Liikkumistottumukset urautuvat jopa kolmevuotiaana.

Odotus- ja varhaislapsuusaikana annettu tuki mahdollistaa liikunnallisen elämäntavan omaksumisen perheissä, joissa liikunta ei ole aiemmin ollut osa arkea. Tuesta on hyötyä parhaimmillaan koko perheelle. Varhaisella tuella tarkoitetaan esimerkiksi perheliikuntaneuvontaa, matalan kynnyksen liikuntatoimintaa, tapahtumia sekä kohdennettua viestintää liikkumisen mahdollisuuksista. Erilaisten ihmisten tarpeet huomioidaan soveltavan liikkumisen keinoin.

Yleisimmät liikuntaan liitetyt kielteiset asiat ovat kilpailullisuus, raha ja negatiiviset kokemukset koululiikunnasta. Varhaiskasvatuksella, opetuksella ja liikuntapalveluilla on tärkeä rooli liikunnan mielekkyyden sekä yhdenvertaisten mahdollisuuksien takaamisessa. Järvenpää on mukana valtakunnallisissa Liikkuva-ohjelmissa.

Liikkumiskyselyn tuloksia: Mitä Järvenpäässä tulisi tehdä liikkumisen edistämiseksi lähivuosina? (2024)

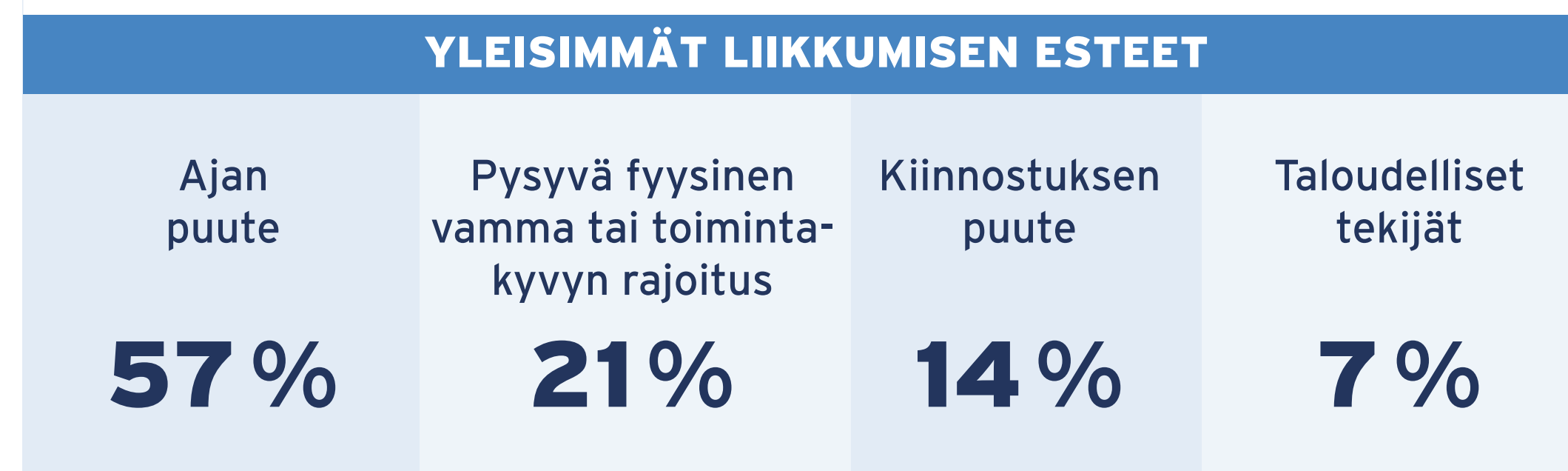
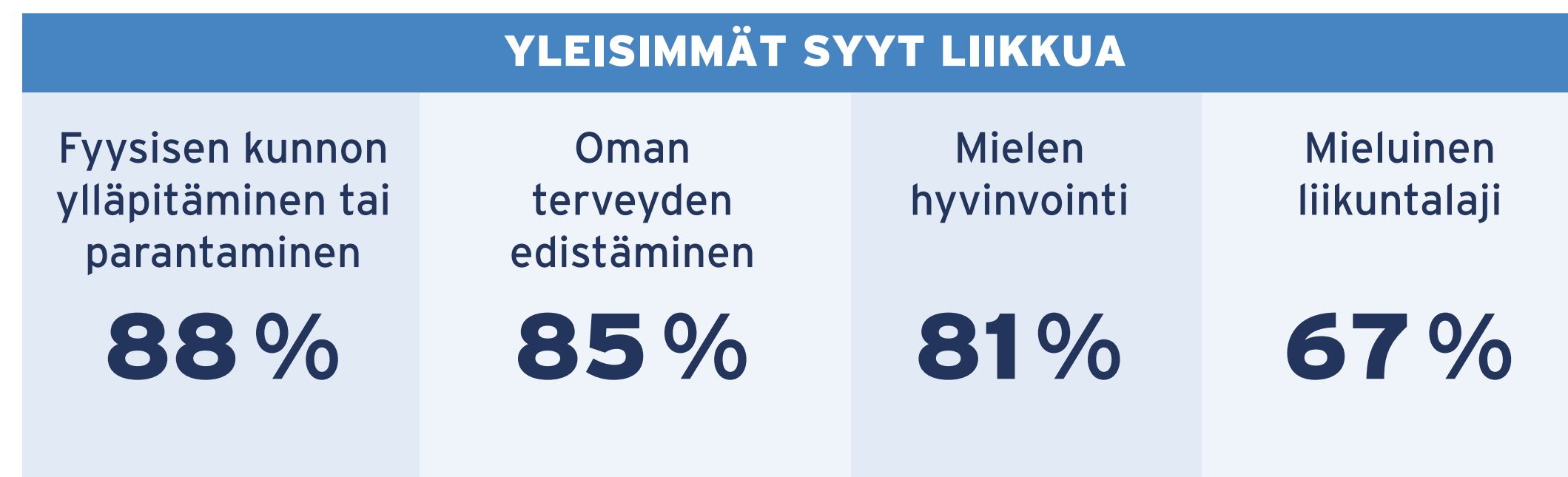
#9 Liikuntapaikka löytyy läheltä

TUTKIMUKSET OSOITTAVAT, että aikuisväestö liikkuu yleisimmin omatoimisesti. Omatoimisen liikkumisen merkityksen kasvaessa tiedon ja taidon tukeminen sekä liikuntapaikkojen täysipainoinen hyödyntäminen korostuvat entisestään.

Järvenpäässä kuntalaisten kehitysehdotukset koskevat valtaosin omatoimista liikkumista tukevia lähiliikuntapaikkoja, kuten leikkipuistoja, kuntoratoja, luistelukenttiä sekä pyörä- ja kävelyteitä. Liikuntapaikkoja koetaan olevan liian vähän tai niistä ei viestitä selvästi, vaikka fyysisesti ne ovat melko hyvin saavutettavissa.

Hyväkuntoisen lähiliikuntaverkoston investointien ja suunnittelun lisäksi on tehtävä konkreettisia toimia ja viestintää sen eteen, että kuntalaiset löytävät sekä uusien että nykyisten lähiliikuntapaikkojen äärelle. Laadukas ja turvallinen kävely- ja pyörätieverkosto kannustaa ottamaan arkiliikunnan osaksi päivittäistä liikkumista.

Lähde: UKK-instituutti ja Liikuntaraportti. OKM 2022:33

Osallisuus, yhdenvertaisuus & tasa-arvo

Kuntien tehtävä on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä estää syrjintää kaikessa toiminnassaan. Osallisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä tekijöitä hyvinvoinnin ja sosiaalisesti kestävän kehityksen kannalta.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet kuvaavat miten viranomaisen toiminnassa, tässä tapauksessa palveluissa, edistetään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä oppilaitosten suunnitelmat on toteutettu erillisinä suunnitelmina.

Osallisuuden periaate

OSALLISUUSILMENE kokemuksena siitä, että ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksena ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössään.

Parhaimmillaan yhteisöllisyys ja aloitteellisuus rakentavat keskinäistä luottamusta ja kumppanuutta. Sellaisessa yhteisössä saa olla eri mieltä ja demokratia toimii. Osallisuuden kokemuksen vastakohta on kokemus osattomuudesta, joka on merkittävä pahoinvoinnin tekijä.

Toimintatapana osallisuus nojaa kuntalakiin ja perustuslakiin. Tarjoamalla osallistumisen mahdollisuuksia vahvistetaan kansalaisuutta, aktivoidaan, luodaan palveluista samanarvoisia sekä parannetaan ihmisoikeuksia ja demokratiaa. Yksilölle osallistuminen voimistaa merkityksellisyyden ja mahdollisuuksien kokemista.

Järvenpään kaupungin osallisuuden periaate kokoaa yhteen keinot, joiden avulla jokainen voi osallistua, vaikuttaa ja kokea olevansa osa yhteisöä.

Kaupungin henkilöstö toimii aloitteellisesti ja oikea-aikaisesti niin, että kuntalainen voi osallistumiseellaan aidosti vaikuttaa. Järjestämme kuulemista, keskusteluja ja monipuolista yhteistyötä asioissa, joilla on vaikutusta kuntalaiseen. Lakisääteisen osallistumisen lisäksi kehitämme vapaampaa osallisuutta palvelualueilla ja niiden työyksiköissä.

Kuntavaaleissa järvenpäälainen antaa järvenpääläiselle luvan edustaa häntä päättäjänä. Kuntapäättäjä on puolestapuhuja, jonka kautta kaupunkilainen on osallinen valtuuston ja muidenkin toimielinten päätöksentekoon. Onkin tärkeää äänestää kuntavaaleissa, sekä pitää kaupunkilaisten ja päättäjien välit aktiivisesti keskustelemina läpi valtuustokauden. Järvenpääläiset päättäjät haluavat tuoda järvenpääläisten ääntä ruohonjuuritasolta päätöksentekoon.

Kun kaupunkilainen haluaa osallistua, vaikuttaa tai tarvitsee apua, hän löytää siihen tietoa, tapoja ja kanavia. Utelias kaupunkilainen tekee kaupungille hyvää, hän on kiinnostunut kaupungin asioista, tuo oman kantansa esille ja kuuntelee muita. Hänellä on lupa osallistua kaupungin muutoksen tekemiseen.

Järvenpään kaupungin osallisuuden periaate ja kolme toimijaroolia.

Kaupunki yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäjänä

YHDENVERTAISUUSLAKI edistää yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuus tarkoittaa oikeutta samanarvoiseen kohteluun riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksista: iästä, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, poliittisesta toiminnasta, ammattiyhdistystoiminnasta, perhesuhteista, vammaisuudesta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Myös sukupuoli mukaan lukien sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu voidaan ymmärtää osaksi syrjintäperusteita. Syrjinnän syyt eivät välttämättä ole yksilön pysyviä ominaisuuksia.

Sukupuolten tasa-arvo viittaa kaikkien sukupuolten oikeuteen tasa-arvoiseen kohteluun. Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän muun muassa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun, raskauden, synnytyksen, vanhemmuuden ja perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Kuntien tulee edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää kaikessa toiminnassaan viranomaisina, koulutuksen järjestäjinä ja työnantajina. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ehkäisy koskee koko kuntakonsernia. Lain mukaan viranomaisella on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan sekä laatia suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Myös tasa-arvon edistäminen kuuluu kaupungin tehtäviin, vaikka velvollisuutta suunnitelmaan ei lakisääteisesti ole.

Syrjinnän muodot ja syrjintäperusteet

SYRJINNÄLLÄ TARKOITETAAN jonkin henkilön tai ihmisryhmän eri-arvoistavaa kohtelua ja saattamista epäedulliseen asemaan. Henkilön kohtaama syrjintä voi olla joko suoraa tai sitä voi tapahtua vahingossa ja huomaamatta, jolloin se jää helposti tunnistamatta.

Suoraa ja avointa syrjintää kutsutaan *välittömäksi syrjinnäksi*, kun taas *välillinen syrjintä* viittaa tilanteeseen, jossa jokin näennäisesti neutraali toiminta johtaa todellisuudessa eriarvoistavaan lopputulokseen. Välitöntä syrjintää on esimerkiksi työnantajan käsky syrjiä syrjintävaarassa olevaa henkilöä. Välillistä syrjintää tapahtuu usein institutionaalisella tasolla, kun esimerkiksi asiakkaan tarpeita kieli- taidon suhteen ei huomioida.

Moniperustaisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjintää, joka kohdistuu henkilön identiteettiin läheisesti kietoutuvien syrjintäperusteiden risteämiseen. Esimerkiksi vanhemmat naiset voivat kokea joutuvansa syrjityiksi samanaikaisesti sekä ikänsä että sukupuolensa perusteella. Usein syrjintä kohdistuu moneen identiteetin osaan samanaikaisesti, minkä vuoksi sen tunnistaminen on haastavaa.

Mikäli syrjintävaarassa olevan henkilön läheinen joutuu syrjinnän kohteeksi, on kyseessä läheissyryntä. Jos tekijä olettaa syrjinnän kohteena olevan henkilön kuuluvan johonkin tiettyyn ryhmään kyseessä on *olettamukseen perustuva syrjintä*.

Häirintä on syrjintää, jossa loukataan henkilön tai ihmisryhmän arvoa ja koskemattomuutta luomalla tahallisesti vihamielinen ja loukkaava ilmapiiri. Esimerkiksi turvapaikanhakijoihin kohdistuva viha on häirintää ja pyrkii riistämään kohteensa ihmisarvon.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan henkilöön kohdistuvaa ei-toivottua seksuaalissävytteistä käytöstä, jolla tarkoituksellisesti loukataan fyysistä tai henkistä koskemattomuutta. Sukupuoleen perustuva häirintä kohdistuu henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun eikä ole luonteeltaan seksuaalista.

Edellä kuvatut syrjinnän muodot ovat todellisuudessa usein liukuvia ja päällekkäisiä. Meidän on kiinnitettävä huomiota myös puhe- tapaamme, sillä kieli ja sanat eivät ole neutraaleja, vaan heijastavat arvojamme, asenteitamme ja uskomuksiamme. Esimerkiksi rasistinen vitsi on verbaalista häirintää ja tuomittavaa, vaikka lausuja pitäisi sitä viattomana ja hauskana.

Marraskuussa 2024 kartoitettiin järvenpääläisten henkilökohtaisia kokemuksia tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Kyselyn perustella joka seitsemäs järvenpääläinen oli kokenut syrjintää viimeisen viiden vuoden aikana. Kuntalaiset jättivät yhteensä 218 ehdotusta siitä, millä keinoilla syrjintää voisi ehkäistä tai vähentää Järvenpäässä.

#10 Pysähdymme huomioimaan syrjintävaarassa olevat

ERILAISTEN SYRJINNÄN muotojen kitkeminen ei välttämättä edellytä kalliita investointeja tai kohtuutonta vaivaa. Kohtuullisten muutosten epämisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa käytäntöjen muutokset olisivat toteutettavissa pienellä vaivalla erityistapauksia varten, mutta jossa ne jätetään mieluummin toteuttamatta syyllistyen samalla syrjintään.

Syrjintävaarassa olevat on huomioitava palveluissa, kehittämisessä, osallistamisessa ja asiakastytyväisyyttä mitattaessa. Esimerkiksi esteettömyys ja sukupuolineutraalius on joillekin osallistumisen edellytys, mikä tulee ottaa suunnittelussa huomioon. Palvelujen saattaminen voi kärsiä myös selkokieliisyyden tai monikanavaisen tiedottamisen puuttuessa. Erityistä huomiota tulee kohdistaa vammaisten, ikääntyneiden ja maahan muuttaneiden tiedon saantiin.

Tosiasiallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi syrjintävaarassa olevat saattavat tarvita erityistoimenpiteitä. Positiivinen erityiskohtelu sisältää käytänteitä, joil-

la heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia pyritään edistämään. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät käytännöt eivät kuitenkaan saa muodostua toisia syrjiviksi.

Kaikella tällä edistämme hyviä väestösuhteita ja ryhmien välistä vuoropuhelua. Vaikuttamistoimielimet tuovat keskusteluun oman asiantuntijuutensa.

Kaupungin tulee edistää avointa keskustelua sekä kutsua vaikuttamistoimielimet mukaan asioiden valmisteluun heitä koskevissa asioissa, jotta he voivat tuoda keskusteluun oman asiantuntijuutensa.

Järvenpäällä on käytössään turvallisen tilan periaatteet. Turvallisuudella viitataan etenkin psykososiaaliseen turvallisuuteen eli sosiaaliin asenteisiin ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Periaatteella tehdään näkyväksi yhdenvertaisuuteen perustuva arvomaailma ja sen mukaiset toimintatavat. Periaatetta tulee noudattaa kaikissa kaupungin tiloissa, jotta kaupunkilaisilla on turvallinen ja tervetullut olo.

Toimitaan yhdenvertaisesti

Kaikki häirintä, syrjintä ja muu asiaton käyttäytyminen on ehdottomasti kielletty Järvenpään kaupungin tilassa

Lupaus

Tiloissamme on henkilökuntaa paikalla sinua varten ja heidän puoleensa saa kääntyä, jos jokin asia mietityttää tai havaitsee esimerkiksi asiattomuutta käytöstä. Henkilökunta puuttuu syrjintään, häirintään ja muuhun asiattomaan käyttäytymiseen.

Puututaan ja rakennetaan turvallisempaa tilaa yhdessä

Ei tukita korvia ja leikitä ettemme huomaa, jos näemme asiattomuutta käytöstä tapahtuvan. Hiljainen hyväksyntä tukee asiattomasti käyttäytyvää.

Ilmaistaan tukemme epäasiallisen käytöksen kohteeksi joutuneelle puuttumalla tai kertomalla henkilökunnalle, jos kohtaamme epäasiallista käytöstä.

Ei oleteta tai yleistetä

Ei tehdä toisesta oletuksia tai yleistyksiä, sillä ne voivat todella loukata niiden kohteeksi joutuvaa.

Kunnioitetaan ja annetaan tilaa

Otetaan toisemme huomioon, annetaan tilaa sekä kuunnellaan ja ollaan läsnä.

Kuunnellaan ja kommunikoidaan asiallisesti ja rakentavasti

Rakennetaan keskustelulle hyvää ja turvallista ilmapiiriä, jotta kaikilla on hyväksyty olo olla osana tilaisuutta.

Keskity asiaan, älä henkilöön – toisen ihmisen solvaaminen tai häpäseminen ei ole rakentavaa kritiikkiä.

Jos loukkaat toista, pyydä anteeksi.

#11 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo näkyviin päätöksissä

PÄÄTÖKSET, TOIMENPITEET ja palvelut eivät kohdistu samalla tavalla eri ihmisryhmiin. Moninaisuuden ymmärtäminen ja erilaisten tarpeiden huomioiminen lisäävät päätöksenteon sekä toiminnan suunnittelun vaikuttavuutta.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) on osa ennakkovaikutusten arviointia (EVA). Arviointi lisää tietoisuutta päätöksenteossa ja vähentää ei-toivottuja vaikutuksia. Se on merkittävä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen työkalu. Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) on osa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia.

Arvioinnissa tarkastellaan miten suunnitteilla oleva ratkaisu vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten vaikutukset tulisi huomioida, jotta veloitteet yhdenvertaisuuden edistämisestä ja syrjimättömyydestä toteutuvat. Päämäärä on tunnistaa syrjintää ja keinoja, joiden avulla yhdenvertaisuutta voidaan parantaa. Erityisesti laajoissa ja muuten merkitykseltään tärkeissä ratkaisuisa on arvioitava syrjinnän vaarassa olevien oikeuksia, velvollisuuksia ja asemaa.

Sukupuolivaikutusten arviointi (suvaus) on keskeinen väline tasa-arvon edistämiseksi. Suvauksessa päätöksiä ja toimenpiteitä arvioidaan ennakkoon siltä kannalta, millaisia vaikutuksia niillä voi olla naisiin, miehiin, tyttöihin ja poikiin.

Resurssiviisaus & luonnon monimuotoisuus

Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen ovat vakavia ongelmia ihmisten hyvinvoinnille, turvallisuudelle, taloudelle ja yhteiskunnan vakaudelle. Haasteisiin vastaaminen on välttämätöntä hyvinvoinnin ja terveellisen elinympäristön turvaamiseksi.

Kunnilla on merkittävä vastuu toimia ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja luoda toimintaympäristö, jossa voi toimia kestävästi ja ilmastoviisaasti.

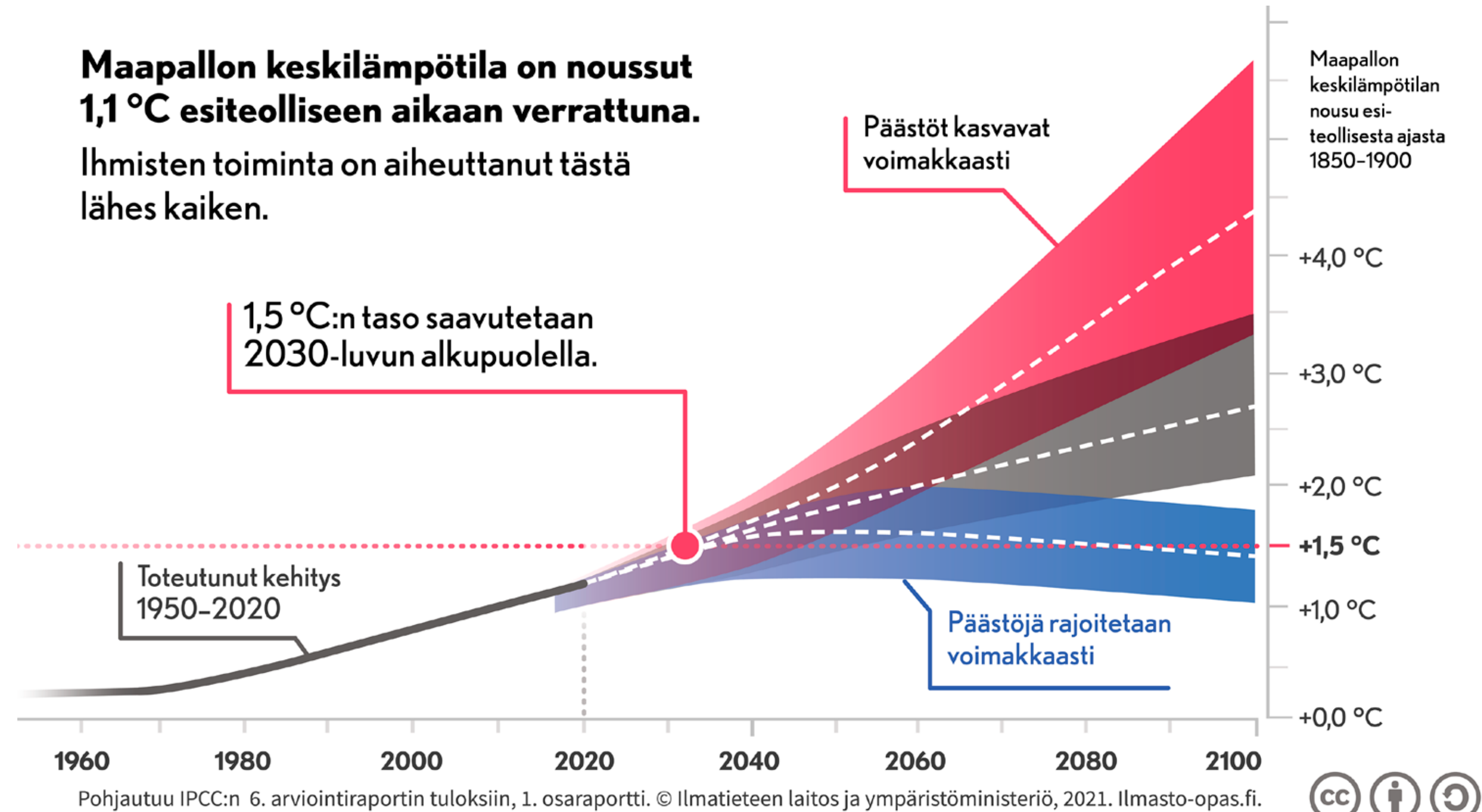
Ilmastonmuutos ja luontokato etenevät ennennäkemättömän nopeasti

MAAPALLON KESKILÄMPÖTILA on noussut yli yksi astetta reilun 150 vuoden aikana. Yli 1,5 asteen lämpenemisen on arvioitu lisäävän ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia ja niistä aiheutuvia riskejä huomattavasti. Kansainvälisen luontopaneelin mukaan jopa miljoonaa lajia uhkaa sukupuutto.

Kaupunki voi vaikuttaa suoraan vain osaan alueella syntyvistä päästöistä, jätteistä ja toiminnasta aiheutuvista ympäristövaikutuksista. Kaupungilla on kuitenkin rooli kestävään toimintaan kannustavan toimintaympäristön luomisessa sekä muiden toimijoiden ohjaamisessa.

Perustuslain mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Kuntalaki velvoittaa kuntia järjestämään palvelut ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Julkisen vallan tehtävänä on myös turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Kunnan tulee edistää ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden suojelua. Siten turvataan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeellinen sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö.

Maapallon keskilämpötila on noussut 1,1 °C esiteolliseen aikaan verrattuna. Ihmisten toiminta on aiheuttanut tästä lähes kaiken.

IPCC:n 6. arviointiraportti, 1. osaraportti. Ilmatieteen laitos ja ympäristöministeriö, 2021. Ilmasto-opas.fi.

Elinvoimainen luonto tarjoaa elintärkeitä hyötyjä

IHMISEN HYVINVOINTI riippuu puhtaasta luonnosta ja sen tarjoamista palveluista, kuten puhtaasta ilmasta, vedestä ja ruoasta. Luonto ja ympäristö ovat tärkeitä myös virkistyneen kannalta. Elintärkeät palvelut säilyvät vain, jos luonnon ekosysteemit pysyvät elinvoimaisina. Mitä monimuotoisempi ekosysteemi on, sitä paremmin se selviää muutoksista. Monimuotoisuus turvaa luonnon tarjoamia hyötyjä, jotka kannattelevat elämää ja hyvinvointia.

Maailmanlaajuiset ilmastonmuutoksen vaikutukset vaikuttavat kaikkiin vähintään välillisesti ja ilmastonmuutosta tulee hillitä. Ilmaston lämpenemisen voimakkuus ja haitallisten vaikutusten laajuus riippuvat siitä, kuinka onnistuneesti hillintätoimia toteutetaan. Myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen on välttämätöntä.

Helleaallot, pidentyvät kuivuusjaksot, voimistuvat rankkasateet ja rajummat tulvajaksot sekä lämpenevät talvet vaikuttavat haitallisesti elinolosuhteisiin, rakennettuun ympäristöön ja luontoon. Muuttuvan ilmaston uudet olosuhteet voivat lisätä tuholaisvahinkoja ja sairauksien leviämistä. Nämä kaikki aiheuttavat merkittäviä kustannuksia ja haittoja niin yksilöille kuin yhteiskunnalle.

Kestävällä luonnonvarojen käytöllä ja kiertotaloudella varmistetaan, että raaka-aineita riittää tuleville sukupolville ja vähennetään jätteesitä aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Luonnonvarojen kestä-

vä käyttö on keskeistä myös monimuotoisuuden vaalimisen kannalta, sillä luonnonvarojen ylikulutus uhkaa elinympäristöjä. Kestävillä kulutustavoilla ja kiertotalouden ratkaisulla voidaan vähentää myös kasvihuonekaasupäästöjä.

Mikäli ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa, luontokadon pysäyttämiseksi sekä kestävässä luonnonvarojen käytössä epäonnistutaan, kustannukset ja haitat yhteiskunnalle ovat merkittävät.

Ilmaston, luonnonvarojen käytön ja luonnon monimuotoisuuden kannalta kestävästi toimiminen lisää usein hyvinvointia ja terveyttä. Esimerkiksi autoilun korvaaminen pyöräilyllä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, parantaa ilmanlaatua, vähentää melua ja lisää lihasvoimin liikkumista. Pitkällä aikavälillä esimerkiksi energiatehokkuustoimilla voidaan aikaansaada säästöjä ja uusiutuvilla energianlähteillä voidaan edistää energiaomavaraisuutta.

Järvenpää vastaa ilmastokriisiin ja luontokatoon resurssiviisaudella. Resurssiviisaus tarkoittaa sitä, että ihmisten hyvinvointia edistetään samalla, kun yhteiskunnan ympäristölle haitallisia vaikutuksia vähennetään.

Kansalliset ja kansainväliset tavoitteet velvoittavat kuntia

SUOMEN ILMASTOLAIN TAVOITTEIDEN mukaan Suomen on oltava hiilineutraali viimeistään vuonna 2035. Vuoteen 2050 mennessä tavoitteena on vähentää päästöjä 90 % vuoden 1990 tasoon verrattuna. Uudenmaan maakunta tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. EU:n tavoitteena on olla ilmasto neutraali vuoteen 2050 mennessä ja vähentää päästöjä vuoteen 2030 mennessä vähintään 55 % vuoden 1990 tasosta.

Resurssiviisailta ratkaisuilta on vaikutuksia kustannuksiin. Resurssiviisaat investoinnit ja ratkaisut voivat aiheuttaa toteuttamishetkellä lisäkustannuksia, mutta tuottavat kustannussäästöjä tulevaisuudessa. Toteuttamatta jätettäessä kustannuksia ei synny, mutta kielteinen kustannusvaikutus voi realisoitua tulevaisuudessa. On myös mahdollista, että resurssiviisas ratkaisu on toteuttamishetkellä kustannusneutraali ja silti tulevaisuudessa tuottoisa, jolloin ratkaisulla saadaan ainoastaan hyötyjä. Tästä syystä kustannustarkastelut tulee tehdä hankekohtaisesti ja riittävän tarkalla tasolla. Ilmastotyö tulee yhteensovittaa kuntatalouteen ja valmistella ratkaisuja systemaattisesti osana talouden suunnittelua.

Suomen tavoitteena on puolittaa kuluttajien hiilijalanjälki vuoteen 2030 mennessä. Jotta maapallon lämpeneminen voidaan rajoittaa Pariisin ilmastopöytäkirjassa (2015) sovittuun 1,5 asteeseen, tulisi asukaskohtaisen kulutuksen hiilijalanjäljen olla

vuodessa 2,5 tonnia CO₂-ekv3 vuoteen 2030 mennessä ja 0,7 tonnia CO₂ -ekv vuoteen 2050 mennessä4.

EU:n biodiversiteettistrategian tavoite on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Suomi valmistelee parhaillaan kansallista monimuotoisuusstrategiaa. EU:n ennallistamisasetus on osa biodiversiteettistrategiaa ja sen tarkat vaikutukset kuntiin tulevat tarkentumaan.

EU:n jätedirektiivin mukaan yhdyskuntajätteestä tulee kierrättää 65 % vuoteen 2035 mennessä (materiaalihiyödyntämisen, bioetanolin ja biokaasun osuus 33 % vuonna 2023) ja pakkausjätteestä tulee kierrättää 70 % vuoteen 2035 mennessä. Suomen kiertotalousohjelman tavoite on, että materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat muun muassa edistämään yhdyskuntarakenteen eheyttä, kestävästä liikkumisesta, terveellistä ja turvallista elinympäristöä, luonnon monimuotoisuutta ja ekologisia yhteyksiä sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Hiilidioksidiekvivalentti (CO₂-ekv) kuvaa päästöjen ilmastoa lämmittävää vaikutusta. Eri kasvihuonekaasut lämmittävät ilmakehää eri voimakkuuksilla. CO₂-ekvivalentti yhteismitallistaa kasvihuonekaasujen vaikutukset kertoimien avulla yhdeksi luvuksi.

#12 Kohti pienempiä kasvihuonepäästöjä

JÄRVENPÄÄ TAVOITTELEE hiilineutraaliutta vuonna 2035 ja päästöttömyyttä vuonna 2050.

Hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä tarkoittaa, että kaupungin alueella syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään vähintään 80 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2035 mennessä, ja jäljelle jäävät päästöt kompensoidaan esimerkiksi lisäämällä hiilinieluja kaupungin alueella.

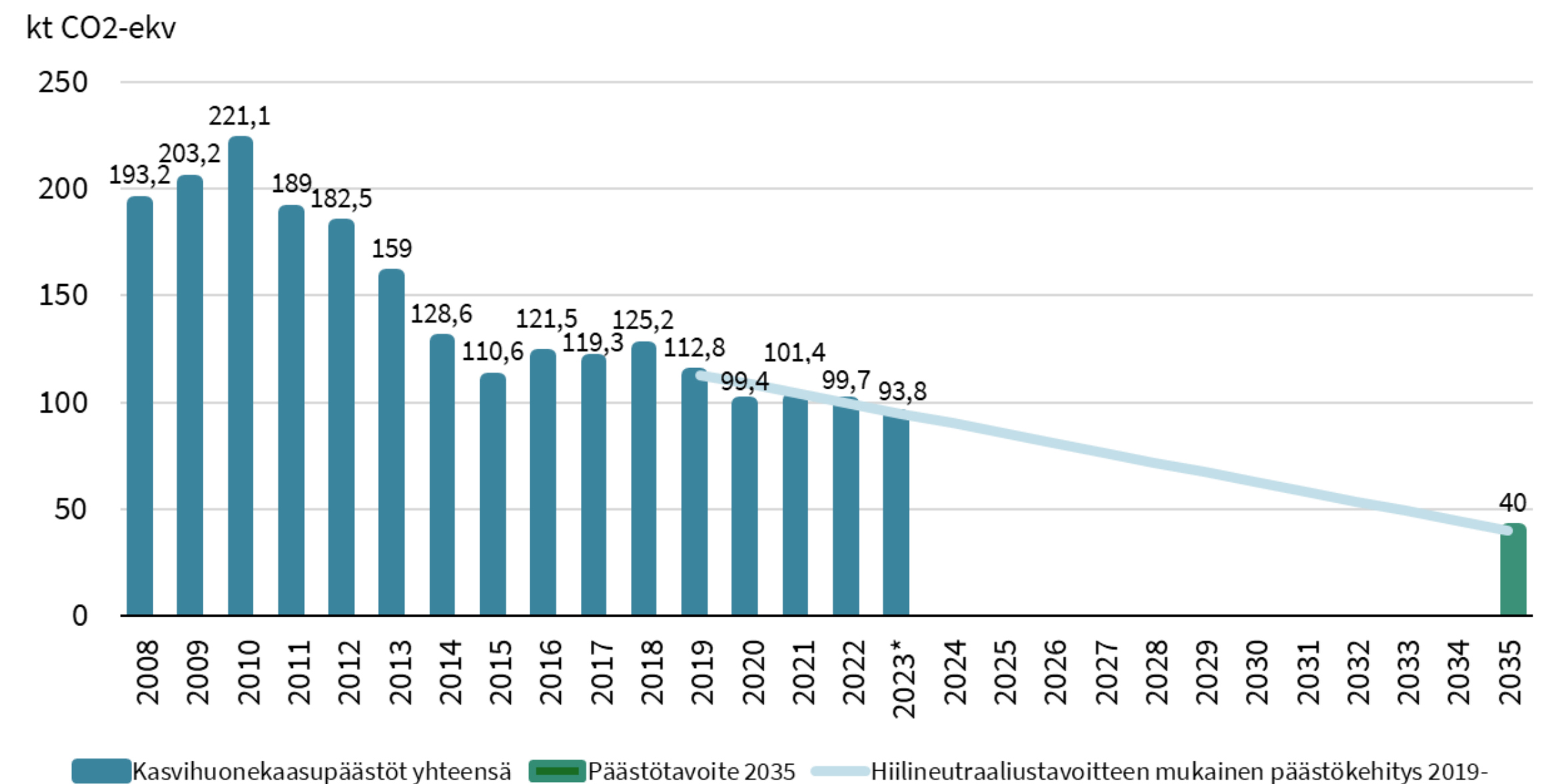
Hiilineutraaliustavoite edellyttää, että kaupungin alueella syntyviä päästöjä tulee vähentää yli puolella nykytasosta. Päästöjä tulee vähentää erityisesti liikenteessä ja energiankulutuksessa. Lisäksi tulee vähentää rakentamisen ja maankäytön muutosten aiheuttamia päästöjä.

Hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi esimerkiksi kaavojen, hanke-suunnitelmien ja rakennusten rakentamisessa tulee tavoitella hiilineutraaliutta. Kestävä, eheä ja tiivis kaupunkirakenne luo olosuhteet kestäväälle liikkumiselle ja vähentää tarvetta laajentaa kaupunki-infraa ja rakennettua aluetta. Kun välimatkat ovat lyhyitä ja palvelut lähellä, on helppoa liikkua kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä. Tälle luodaan edellytyksiä ohjaamalla kasvua olemassa olevaan rakenteeseen ja julkisen liikenteen solmukohtiin.

Rakentamisessa keskeistä on rakentamisen määrä, materiaaleihin liittyvät päästöt, työmaiden ohjaaminen päästöttömiksi, korjausrakentami-

nen sekä olemassa olevien tilojen tehokas käyttö. Energiatehokkuutta tulee lisätä ja siirtyä hiilidioksidivapaisiin energialähteisiin.

Päästöttömyys tarkoittaa, että kaupungin alueella ei synny juurikaan kasvihuonekaasupäästöjä, ja jäljellä olevat päästöt kompensoidaan hyväksyttävällä tavalla. Järvenpään alueella syntyvät päästöt ovat vähentyneet 53 % vuodesta 1990 vuoteen 2023 mennessä.

Järvenpään alueellisten kasvihuonekaasupäästöjen kehitys 2008–2023 (pl. teollisuuden päästöt) ja hiilineutraaliustavoite 2035. Päästöt sisältävät kuluttajien sähkönkulutuksen, rakennusten lämmityksen, tieliikenteen, maatalouden ja jätehuollon. Vuoden 2023 luku on ennakkotieto. (Järvenpään CO₂-raportti 2024, Sitowise)

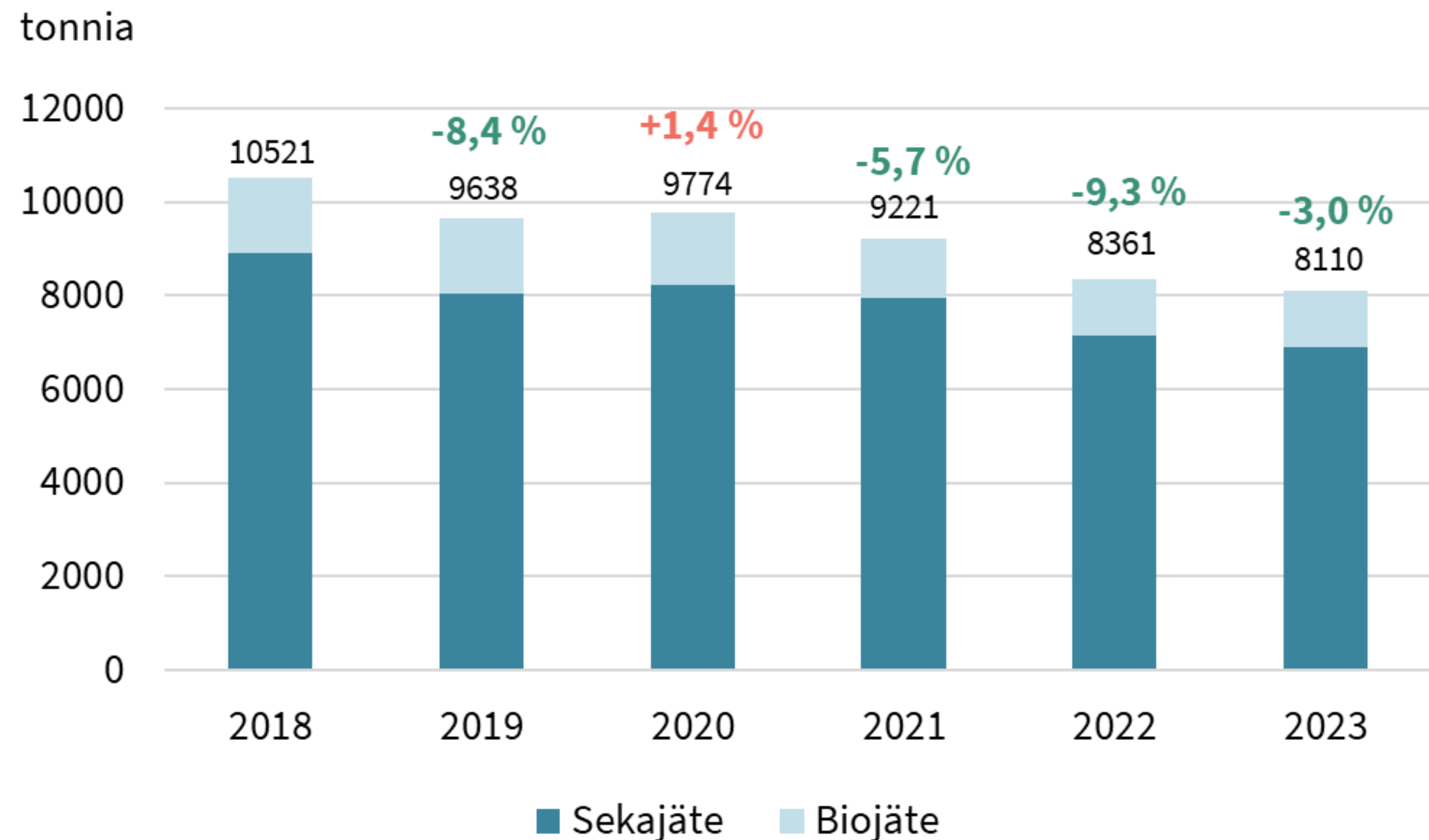
#13 Kiertotaloudella jätteettömäksi

JÄRVENPÄÄ TAVOITTELEE kierrätysasteen kaksinkertais-
tumista vuonna 2035 ja jätteettömyyttä vuonna 2050.

Kiertotaloudessa kulutetaan vähemmän materiaalia, ta-
varat ja tuotteet ovat pitkäikäisiä, niitä korjataan ja uudel-
leen käytetään. Myös materiaalit kiertävät. Kiertotaloutta
edistävät korjausrakentaminen, olemassa olevien tilojen
tehokas käyttö, kestävät hankinnat ja materiaalivalinnat,
uusiokäyttö ja kierrätys, maamassojen hyödyntäminen,
biojätteen ja ruokahävikin vähentäminen sekä jätteen la-
jittelu. Ydin kaikessa on ehkäistä jätettä ja kuluttaa koh-
tuullisesti.

Kiertotalouden ja lajittelun tulee näkyä ympäristökasva-
tuksessa ja kaupungilla on vastuu huolehtia riittävästä la-
jittelusta julkisissa tiloissa. Vuonna 2023 voimaan tullut
jätelaki edellyttää kuitenkin myös aiempaa useampaa ko-
titaloutta ja taloyhtiötä lajittelemaan hyötyjakeet erikseen
sekajätteestä. Jätelain vaikutukset näkyvät hiljalleen pie-
nentyvänä sekajätteen prosenttiosuutena ja kasvavina
hyötyjakeiden keräysmäärinä.

Jätteettömyydessä jätettä syntyy merkittävästi vähem-
män ja lähes kaikki lajitellut jätemateriaalit käytetään uu-
sissa käyttötarkoituksissa.

Erilliskerätyn bio- ja sekajätteen määrä Järvenpäässä 2018 – 2023 sekä jätteiden kokonaismäärän vuosimuutos. (Kiertokapula Oy)

#14 Luonnonvarojen kulutus kestävälle tasolle

JÄRVENPÄÄ TAVOITTELEE asukaskohtaisten kulutuksen päästöjen puolittumista vuonna 2035 ja kestävää kulutusta vuonna 2050.

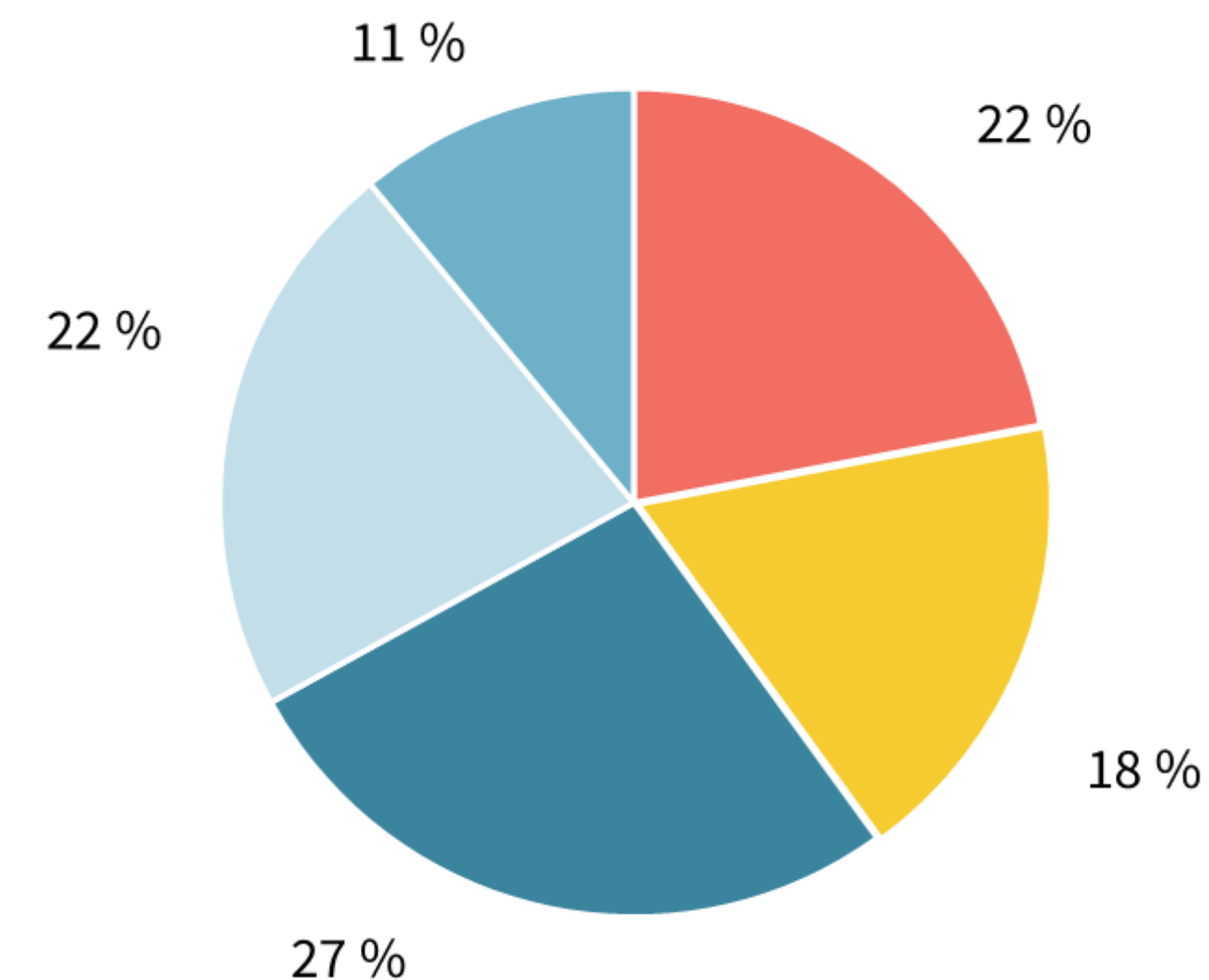
Kestävä kulutus tarkoittaa, että kulutamme luonnonvaroja maapallon kantokyvyn rajoissa. Tätä arvioidaan seuraamalla kulutuksesta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä.

Kulutuksen päästöihin lasketaan ruoasta, rakentamisesta, tavaroista, palveluista, energiankulutuksesta ja liikkumisesta aiheutuvat päästöt. Laskentaan pyritään sisällyttämään kaikki kuntalaisten ja kaupungin kulutuksesta aiheutuvat päästöt riippumatta siitä, missä kulutettu tuote tai tavara on tuotettu.

Keskivertosuomalaisen luonnonvarojen kulutuksen taso on tällä hetkellä noin nelinkertainen globaalisti kestävään tasoon verrattuna. Kestävä kuluttaminen edellyttää kokonaiskulutuksen merkittävää laskua. Myös kulutuksen materiaali- ja hiilijalanjälki, tavaroiden käyttöiän pidentäminen sekä tuotannon kestävyys on huomioitava.

Järvenpään kulutuksen vuosipäästöt henkeä kohden ovat 7,62 tonnia CO₂ekv (2022). Vuoteen 2035 mennessä tavoite on puolittaa asukaskohtaiset kulutuksen päästöt. Vuoteen 2050 mennessä päästöissä pyritään globaalisti kestävälle tasolle eli noin kymmenesosaan nykytilaan verrattuna (0,7 tonnia CO₂ekv).

Kaupunki voi omassa toiminnassaan edistää kestävää kulutusta muun muassa tekemällä kestäviä hankintoja ja urakoita sekä antamalla ympäristökasvatusta kestävästä kulutustavoista.

■ Tavarat ja palvelut ■ Energiankulutus ■ Ruoka ■ Liikkuminen ■ Rakentaminen

Järvenpään kulutuksen päästöt päästölähteittäin vuonna 2022. Kulutuksen hiilijalanjälkeen sisältyy kulutettu sähkö ja lämpö sekä rakentamisen, järvenpääläisten liikkumisen ja Järvenpäässä kulutetun ruoan, tavaroiden ja palvelujen tuotannosta aiheutuvat päästöt. (Järvenpään kulutuksen kasvihuonekaasupäästöt -raportti 2023, Luonnonvarakeskus ja Sitowise)

#15 Turvaamme arvokkaat luontokohteet

LUONNONSUOJELULAIN MUKAAN kunnan tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja maisemansuojelua alueellaan. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja vahvistamisessa elinvoimaiseen kaupunkiluontoon, olemassa olevien luontoalueiden säilyttämiseen ja vieraslajien torjuntaan panostetaan.

Luonto ja kaupunkivihreä tukee asukkaiden hyvinvointia ja viihtyisyyttä muun muassa vähentämällä stressiä ja vahvistamalla vastustuskykyä. Kaupunkivihreä hillitsee rakennetun ympäristön lämpösaarekeilmiötä sekä auttaa huilavesien hallinnassa ja melun vaimentamisessa. Puut tarjoavat miellyttäviä varjoja, ja monimuotoinen luonto auttaa ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa ja sopeutumisessa.

Järvenpää suojelee arvokkaita luontokohteita ja vahvistaa luontoarvoiltaan tärkeitä elinympäristöjä ja ekosysteemejä. Kaupungin suunnittelussa huomioidaan viheralueet yhdistävät viherkäytävät ja kehitetään tiivistä ja eheää kaupunkirakennetta arvokkaimpien viheralueiden säilymiseksi. Lisäksi Järvenpään luonnolle tyypillisiä elinympäristöjä vahvistetaan (mm. jokivarsilehdot, Tuusulanjärven lintuvesialueet) sekä Tuusulanjärven veden, pienvesien ja pohjavesien tilaa parannetaan.

Virkistysalueiden on tärkeää olla helposti saavutettavissa. Kaupungin virkistysalueita ovat luonnonsuojelualueet, rakennetut lähi- ja keskuspuistot sekä lähiliikuntapaikat, urheilupuistot ja -kentät. Virkistysalueiden ja arvokkaiden luontokohteiden lisäksi muun kaupunkiluonnon ja puistometsien merkitystä ei tule väheksyä, sillä luonto on kuntalaisille merkittävä hyvinvointitekijä.

25.11.2024 klo 11.37.19

- Luonnonsuojelualueet (valtio)
- Luonnonsuojelualueet (yksityinen)
- NaturaSAC alueet Järvenpää
- NaturaSPA alueet Järvenpää

1:26,672
0 0.3 0.6 1.2 mi
0 0.5 1 2 km

Kartta Järvenpään Natura- ja luonnonsuojelualueista.

Päihteet ja mielensterveys

Päihteet ja mielensterveys kietoutuvat monin tavoin yhteen. Ehkäisevä päihde- ja mielensterveystyö on välttämätöntä, sillä ongelmiin liittyvät inhimilliset ja taloudelliset haitat ovat suuret sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Ehkäisevällä päihdetyöllä vähennetään päihteiden käytön haittoja paitsi käyttäjille myös heidän läheisilleen ja yhteiskunnalle.

Tavoite on lisätä ymmärrystä päihteiden käyttöön liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Päävastuu ehkäisevästä päihdetyöstä kuuluu kunnalle.

Kaikki päihdekuolemat ovat estettävissä

MAAILMAN TERVEYSJÄRJESTÖn WHO:n mukaan alkoholin on todettu olevan yhteydessä ainakin 200 sairauteen. Pienikin säännöllinen alkoholimäärä lisää terveysriskejä. Nykytietämyksen mukaan alkoholin käytölle ei voi asettaa turvallisen käytön rajaa. Jo yksittäinen humalajuomiskerta on suuri riski merkittävästi kohonneen tapaturma-alttiuden vuoksi. Pahimmillaan alkoholin käyttö voi johtaa kuolemaan. Vuonna 2023 alkoholin aiheuttamiin sairauksiin ja myrkytyksiin kuoli Suomessa 1 727 ihmistä.

Tupakointi kuormittaa koko elimistöä ja aiheuttaa sairauksia. Lisäksi se heikentää lääkehoitojen tehoa ja sairauden ennustetta. Suomessa joka kolmas syöpäsairaus ja joka viides sydänperäinen kuolema aiheutuu tupakasta. Suomessa kuolee vuosittain noin 4 600 henkilöä tupakoinnin aiheuttamiin sairauksiin. Uuden haasteen aiheuttavat sähkösavukkeet ja nikotiinipussit.

Huumausaineiden haitat liittyvät käytetyn aineen lyhyt- ja pitkäaikaisvaikutuksiin, käyttötapoihin ja huumausainealakuulttuuriin. Fyysisen ja psyykkisen riippuvuuden riski vaihtelee huumausaineen mukaan. Huumeiden käyttö on Suomessa lisääntymässä väestökyselyiden ja jätevesitutkimusten mukaan. Vuonna 2023 huumeisiin kuoli 310 henkilöä.

Periaatteessa kaikki päihdekuolemat olisivat estettävissä joko ennaltaehkäisyn tai hoidon avulla. Ennenaikaisia kuolemia mittaavan PYLL-indeksin

(Potential Years of Life Loss) mukaan alkoholi ja huumeet ovat Järvenpäässä merkittävimpiä estettävissä olevia ennenaikaisia kuolemia aiheuttavia tekijöitä.

Miehet TOP	Kuolinsyyryhmä	Menetetyt elinvuodet / 100 000 asukasta / v.	Osuus ennenaikaisista kuolemista
1.	Alkoholi	790	19 %
2.	Itsemurhat	777	18 %
3.	Huumeet	502	12 %
Naiset TOP	Kuolinsyyryhmä	Menetetyt elinvuodet / 100 000 asukasta / v.	Osuus ennenaikaisista kuolemista
1.	Itsemurhat	248	12 %
2.	Huumeet	248	12 %
3.	Alkoholi	222	11 %

Järvenpään TOP3 PYLL-menetykset tarkastelujaksolla 2018–2022 (FCG)

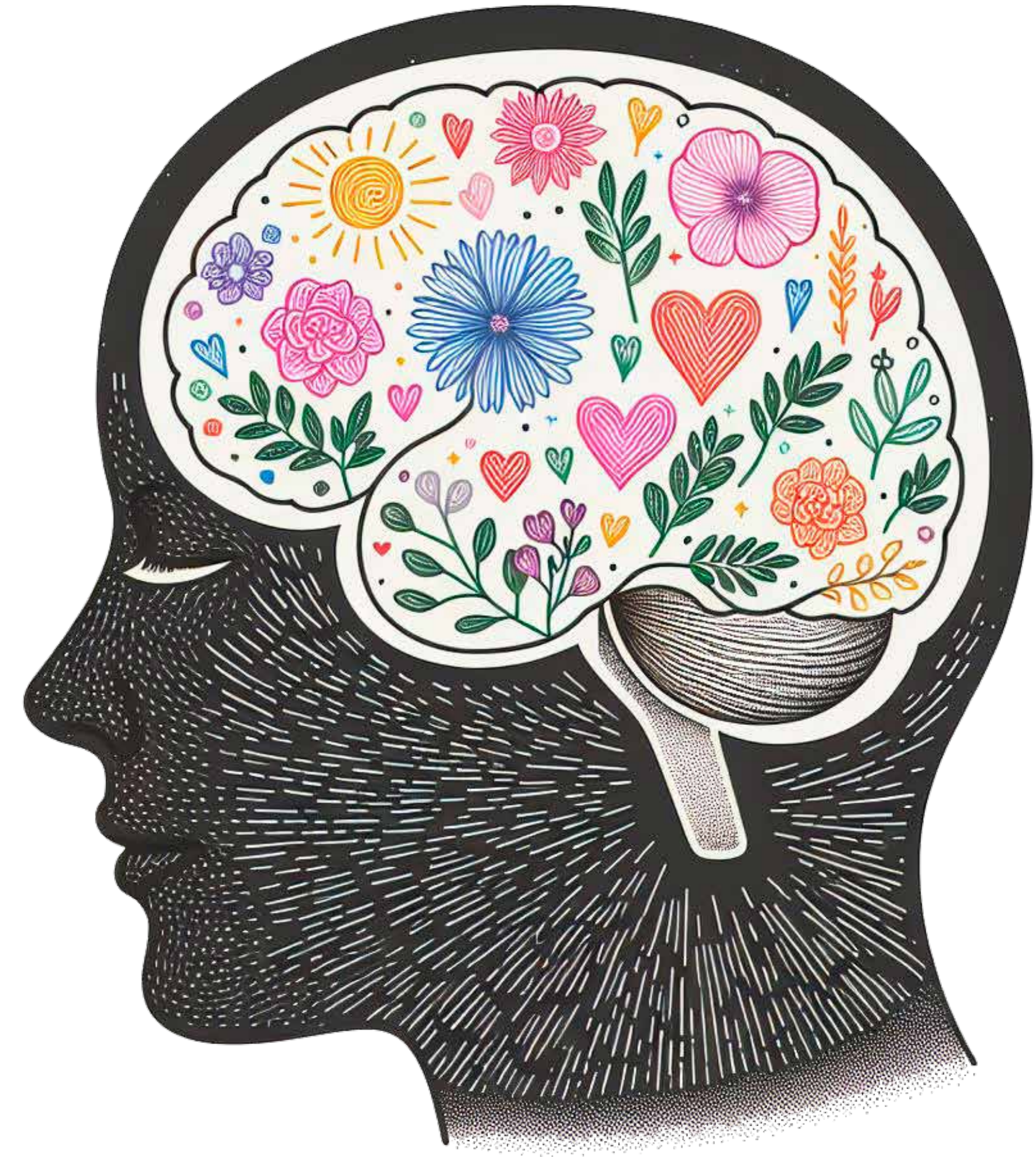
Päihde- ja mielenterveysongelmat maksavat yksilölle ja yhteiskunnalle

PÄIHTEET AIHEUTTAVAT vakavia haittoja käyttäjille ja heidän lähiympäristölle. Haitat näkyvät niin perheissä ja läheissuhteissa kuin työelämässä ja julkisilla paikoilla. Erityisen raskaasti haitat koettelevat haavoittuvimmassa asemassa olevia, kuten matalasti koulutettuja, pienituloisia sekä päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheitä.

Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapeleamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyä. Haitat ja niiden hoitaminen kuormittavat monin tavoin kuntataloutta. Koko maan tasolla alkoholin, tupakan ja huumeiden aiheuttamat kustannukset ovat vähintään noin 4,2 miljardia vuodessa.

Vähintään joka viides suomalainen kokee vuoden aikana mielenterveyden häiriön ja joka viides sairastuu elämänsä aikana masennukseen. Myös nuorista joka viides kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. KE-LAn mukaan vuonna 2023 mielenterveysongelmien takia yli 100 000 suomalaista oli pitkällä sairauslomalla.

OECD:n raportin mukaan mielenterveyden häiriöt maksavat Suomessa vuosittain noin 11 miljardia euroa. Summa koostuu työmarkkinoiden ja terveyspalveluiden kustannuksista sekä sosiaaliturvasta. Yli puolet työkyvyttömyyseläkkeistä on myönnetty mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi.

#16 Ehkäisemme päihdehaittoja ja vahvistamme mielenterveyttä

KESKI-UUSIMAALAISISTA aikuisista lähes joka kolmas käyttää alkoholia liikaa. Eniten alkoholin liikkakäyttöä esiintyy korkeasti koulutetuilla. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneita on 13,9 %. Lähes joka kolmas työkäinen ei usko jaksavansa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka.

Järvenpäässä alkoholi ja huumeet ovat keskeisimpiä aikuisten ennenaikaisia kuolemia aiheuttavia tekijöitä. Vaikka kolme viidestä yläkouluikäisestä on raitis, yläkouluikäisten humalajuominen sekä kannabiksen tai muiden huumeiden käyttö on yleisempää kuin esimerkiksi Hyvinkäällä, Keravalla tai koko maassa. Päivittäinen tupakointi on yleisintä ammatikoululaisten keskuudessa. Yläkouluikäisistä tytöistä jopa 35,7 % kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta.

Ehkäisevällä päihde- ja mielenterveystyöllä on laaja yhteinen teoriapohja. Keskeistä on suojaavien tekijöiden vahvistaminen ja riskitekijöiden vähentäminen. Suojaavat tekijät ja riskitekijät tulee tunnistaa eri tasoilla: yhteiskunnassa, yhteisössä, lähisuhteissa sekä yksilön omassa elämässä. Asioihin vaikutetaan esimerkiksi elinympäristön, koulumaailman, taloudellisen perusturvan ja palveluiden avulla. Myös yksilö itse valinnoillaan vaikuttaa joihinkin suoja- ja riskitekijöihin.

Ahdistuneisuus on yleensä ensimmäisenä ilmaantuva mielenterveyden häiriö, johon tulee aina puuttua ja suhtautua vakavasti. Riskitekijöitä mielenterveydelle ovat köyhyys, päihdeongelmat, koulukiusaaminen, yksinäisyys sekä vakavat vuorovaikutusongelmat lapsen ja vanhemman

välillä. Positiivisen mielenterveyden lisäämisellä voi olla mielenterveyden häiriöitä ehkäisevä vaikutus.

Päihde- ja mielenterveystyön tulee olla poikkileikkaavaa ja kaikki ikäryhmät huomioivaa. Järvenpäässä monialaisen hyvinvointiryhmän osana toimii ehkäisevän päihdetyön tiimi. Päiväkodeilla ja kouluilla sekä lapsiperheiden, nuorten, liikunnan ja kulttuurin palveluilla on työssä merkittävä rooli.

Tarvittaessa yksilölle tarjotaan tukea ja hänet ohjataan sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. Tämä edellyttää kohtaamisen ja puheeksioton taitoja paitsi jokaiselta kaupungin työntekijältä myös yhteiskunnalta. On tärkeää, että päihteistä ja mielenterveydestä pidetään keskustelua yllä.

Yksi lähestymistapa on rajoittaa päihteiden saatavuutta. Järvenpäässä otetaan vaiheittain käyttöön Pakka-toimintamalli, jonka ydin on päättäjien, viranomaisten, yrittäjien, yhteisöjen ja asukkaiden yhteistyössä ja vastuullisuudessa.

Pakka-mallissa alkoholin, tupakan ja rahapelien myynti on vastuullista, niitä ei välitetä tai myydä alaikäisille eikä alkoholia anniskella päihtyneelle. Malli vähentää häiriökäyttäytymistä sekä lisää ikäraja- ja turvallisuutta. Työ tukee alaikäisten päihteettömyyttä ja nuorten aikuisten juomatapojen siistiytymistä.

Turvallisuus

Turvallinen ja resilientti yhteisö kykenee vastaamaan muuttuviin uhkakuviin.

Turvallisuussuunnittelu ohjaa systemaattista kehittämistyötä, jolla varmistetaan, että kaupunki on valmistautunut tehokkaasti häiriötilanteisiin ja kriiseihin. Se tukee arjen turvallisuuden jatkuvaa parantamista.

Kaupungin kokonaisturvallisuuden hallinta

TURVALLISUUSSUUNNITTELU ehkäistään ja torjutaan onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä parannetaan ihmisten turvallisuuden tunnetta.

Sisäministeriö on Turvallisuutta kaikkialla -julkaisussaan (2019) asettanut painopisteitä kuntien ennalta ehkäisevälle turvallisuunnittelulle. Turvallisuustyötä Järvenpäässä tehdään kaikkien ministeriön esittämien painopisteiden saralla, jotka ovat:

- nuorten rikollisuuden vähentäminen
- ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen
- lähisuhdeväkivallan vähentäminen
- hyvien väestösuhteiden edistäminen
- alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy
- julkisten tilojen turvallisuus

Yksi kaupungin tehtävistä on edistää turvallisia ja sujuvia liikenneolosuhteita. Järvenpään poikkihallinnollinen liikenneturvallisuustyöryhmä seuraa ja kehittää kaupungin liikenneturvallisuutta, liikennekasvatusta ja viestintää sekä osallistuu liikenneturvallisuussuunnitelman valmisteluun.

Kaupungin kokonaisturvallisuuden kehittäminen perustuu ennakoivaan ja yhteistoiminnalliseen otteeseen, jossa huomioidaan väestön, ympäristön ja infrastruktuurin turvallisuus. Kokonaisturvallisuusmalli korostaa eri toimijoiden, kuten kunnan, viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja asukkaiden yhteistyötä sekä vastuullisuutta kriisien ennaltaehkäisyssä ja niihin varautumisessa.

Lue lisää turvallisuudesta kaupungin verkkosivuilta kohdasta ”varautuminen ja turvallisuus”. Sivuilta löydät esimerkiksi kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan ja liikenneturvallisuussuunnitelman.

Organisaatioturvallisuus

Turvallisuussuunnittelu

Pelastussuunnitelmat, turvallisuussuunnitelmat ja toimintaohjeet

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Varautuminen ja jatkuvuudenhallinta

Digitaalisen toimintaympäristön turvallisuus

Turvallinen ja kriisikestävä kaupunki

Ennaltaehkäisevä turvallisuusyhteistyö

Liikenneturvallisuus sekä päihdehaittojen, lähisuhdeväkivallan, tapaturmien ja syrjäytymisen ehkäiseminen

Alueellinen varautuminen ja valmiussuunnittelu

Viranomais- ja järjestöyhteistyö

RISKIENHALLINTA

Kokonaisturvallisuuden johtamisen malli Järvenpään kaupungissa.

Rikoksen tielle ajautuminen on prosessi

NUORTEN RIKOLLISUUDEN ja jengiytymisen kasvu on vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka vaatii laajaa yhteistyötä niin viranomaisien, perheiden kuin paikallisyhteisöjen kesken. Valtio on esittänyt rikoskierteen katkaisemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi poikkihallinnollisia toimenpiteitä, kuten varhaista puuttumista ja tukipalveluiden lisäämistä nuorille, jotta rikosvastuu ja ennaltaehkäisy toteutuvat tehokkaasti.

Laadukas ja lapsilähtöinen varhaiskasvatus ja perusopetus on tehokasta rikostorjuntaa ja syrjäytymisen ehkäisyä. Lapsuudella on suuri merkitys ihmisen elämän kulkuun ja varhaisimmat riskitekijät lapsen elämässä ja käytöksessä ovat näkyvissä jo varhaisessa lapsuudessa. Lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisilta arjessa aitoja kohtaamisia, ja ammattilaisten on tärkeää osata pysähtyä kuuntelemaan heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Varhaiskasvatukseen osallistumisella edistetään monella tapaa lapsen hyviä lähtökohtia tasapainoiseen elämään.

Perheen sisäiset konfliktit, vanhempien kasvatustavat, huono koulumenestys ja asuinalueiden korkea rikollisuus lisäävät nuorten rikoskierteen riskiä. Myös perheen sosioekonominen huono-osaisuus sekä työttömyys altistavat vakavalle ja toistuvalla rikollisuudelle.

Poliisin ennalta ehkäisevässä työssä vaikuttavinta on keskittyä nuoriin, jotka ovat jengien vaikutuspiirissä tai kiinnostuneita rikollisesta elämäntavasta. Työtä tehdään moniammatillisena yhteistyönä kaupungin, poliisin ja sosiaaliviranomaisien kesken esimerkiksi ankkuritoiminnan kautta.

Nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn tulee puuttua vaikuttamalla yksilön syrjäytymiskehitykseen tai jo alkaneeseen rikollisuuteen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten ajautuminen rikollisuuteen aiheuttaa paitsi inhimillistä kärsimystä myös merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia. Paljon rikoksia tekevät nuoret joutuvat muita useammin myös rikosten uhreiksi.

On tärkeää, että huolemme herää ajoissa. Järvenpäässä on kartoitettu päiväkotijohtajien, rehtoreiden ja hallinnon näkemyksiä siitä, mikä herättää huolen lapsen ja nuoren käytöksessä, kun pohditaan riskiä ajautua rikollisuuteen. Esille nousivat esimerkiksi poissaolot, kaveripiirin muutokset, aggressiivisuus, perheen haasteet sekä vanhemmuuden oheneminen ja huolenpidon puute.

#17 Estämme lasten ja nuorten ajautumisen rikollisuuteen

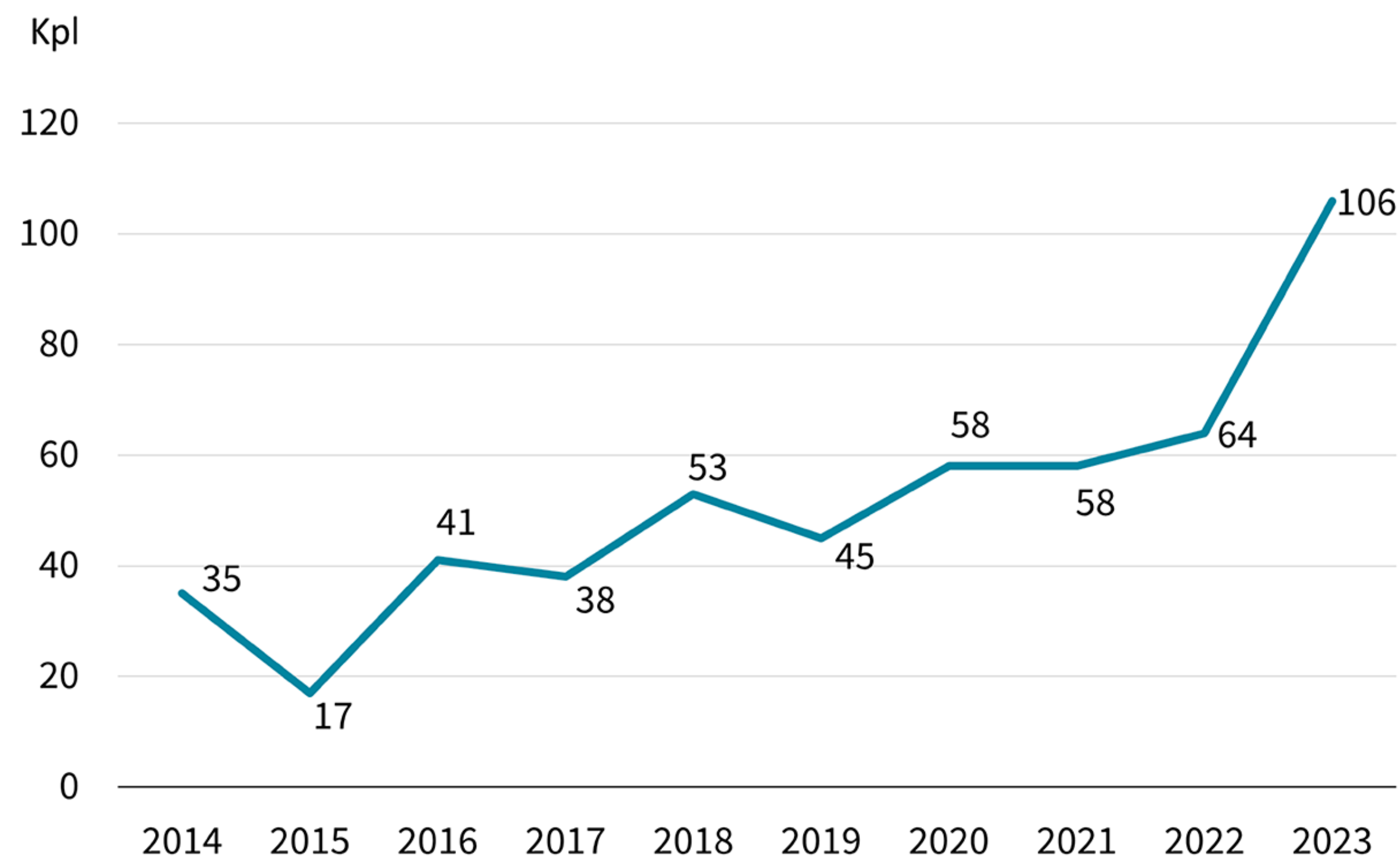
KAUPUNGIN ROOLI rikollisuuden ehkäisemisessä on keskeinen. Kaupunki varmistaa, että nuorilla on riittävä tuki ja mahdollisuudet välttää pahoinvoinnin ja rikoskierteen noidankehä. Järvenpäässä ongelmia torjutaan ensisijaisesti ennaltaehkäisten syrjäytymistä ja rikoskierrettä.

Kaupungilla on aktiivinen rooli viranomaisyhteistyön kehittämisessä esimerkiksi poliisin, sosiaalipalveluiden, nuorisotyön kesken. Jotta toimia voidaan kohdentaa, yhteistyötä tehdään erityisesti alueellisten haasteiden ja riskiryhmien tunnistamisessa.

Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee lähelleen turvallisia aikuisia. Kaupunki pyrkii nostamaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Lisäksi vanhemmuuden tukemista sekä turvallisten aikuisten roolia ja läsnä olevaa kohtaamista korostetaan kaikissa kaupungin palveluissa.

Matalan kynnyksen palveluita ja harrastusmahdollisuuksia tarjotaan kaikille nuorille. Lisäksi riskiryhmässä olevien nuorten tuki- ja ohjauspalveluita kehitetään, jotta ystävyyssuhteet, myönteiset roolimallit ja sosiaalinen tuki ovat läsnä nuoren elämässä.

Rikollisen teon jälkeen seurausten konkretisoituminen ja uhrin kohtaaminen ovat nuoren rikosentekijän kohdalla tehokkaita keinoja ennalta ehkäistä tulevia rikoksia.

Selvitettyihin henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin syylliseksi epäillyt alle 20-vuotiaat Järvenpäässä (Tilastokeskus)

Työllisyys ja elinikäinen oppiminen

Elinikäinen oppiminen, kuntalaisten osaamisen kehittäminen ja työllisyyden edistäminen ovat merkittäviä yhteiskunnallisia hyvinvointi- ja elinvoimatekijöitä.

Yhteiskunnan tulee pyrkiä terveeseen huoltosuhteeseen, jotta sosiaali- ja terveyspalveluiden kuormittavuus vähenee ja työssäkäyvien, itsenäisesti toimeentulevien kuntalaisten sekä elinvoimaisten yritysten määrä kasvaa. Elinikäinen ja jatkuva oppiminen tukevat hyvinvointia, kehittymistä sekä auttavat sopeutumaan muutokseen yhteiskunnassa ja työelämässä.

Työmarkkinat ja työllisyyspalvelut murroksen keskellä

JÄRVENPÄÄ ON osa metropolialuetta Suomen suurimmalla työssäkäyntialueella, jossa on korkea työllisyysaste ja monipuolinen elinkeinorakenne. Alue on kansallisesti keskeinen työvoiman kysynnän ja tarjonnan sekä kilpailukyvyn kannalta. Uudenmaan työssäkäyntialueella on määrällisesti eniten sekä työperäisesti että humanitaarisista syistä maahanmuuttaneita.

Vieraskielisen väestön työllistymistä haittaa syrjintä. Erityisesti maahanmuuttajanaisten työttömyysaste on korkea ja työmarkkinat eriytyneet. Samaan aikaan työmarkkinoilla on pulaa kansainvälisistä osaajista. Tulevaisuudessa aluetta haastaa väestön ikääntyminen ja monimuotoistuminen, eikä nuorten työllistymisen haasteitakaan tule väheksyä.

Kuntien rooli työllisyyttä edistävien palveluiden järjestäjänä kasvoi työvoimapalveluiden järjestämistä vastuun siirryttyä valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta alkaen. Työvoimapalveluiden järjestämisestä tuli uusi valtionosuustehtävä. Keski-Uudenmaan työllisyysalueen vastuukuntana toimii Järvenpään kaupunki.

Kunnat tekevät yhteistyötä työllisyyden lisäämiseksi, palveluiden kehittämiseksi ja kustannusvaihtelusten hillitsemiseksi. Yhteiset tavoitteet edellyttävät proaktiivisuutta sekä rohkeaa suhtautumista kehittämiseen ja yhteisiin hankkeisiin kaikilta toimijoilta.

Työllisyysalueen rinnalla Järvenpään kaupungin osaamisen kehittämisen ja työllisyyden edistämisen palvelut tukevat kuntalaisia työurien rakentamisessa ja pidentämisessä sekä itsenäisessä arjessa. Keskeisin tehtävä on ennaltaehkäistä ja vähentää työmarkkinoilta syrjäytymistä, mikä tarkoittaa heikossa työmarkkina-asemassa olevan työllistymistä tai koulutukseen ohjautumista. Palveluita tarjotaan jo ennen työttömyyden alkamista kaikenikäisille kuntalaisille.

Työllisyyttä edistävät palvelut tukevat toinen toisiaan ja muodostavat uudenlaisen kokonaisuuden. Vastaamalla työnantajien työvoimatarpeisiin ja työnhakijoiden työpaikkatarpeisiin kehitetään kaupunkikuvaa, pitovoimaa sekä kasvatetaan talousalueen houkuttelevuutta.

Elinikäisen oppimisen juuret kasvavat lapsuudessa ja nuoruudessa

ELINIKÄISELLÄ OPPIMISELLÄ tarkoitetaan kaikkea elämän aikana tapahtuvaa oppimista, jonka tarkoituksena on kehittää yksilön tietoja, taitoja ja kykyjä. Jatkuva oppiminen tarkoittaa työosaamisen kehittämistä.

Elinikäinen oppiminen alkaa varhaiskasvatuksessa, joka luo perustan lapsen myöhemmälle oppimiselle ja kehitykselle. Polku jatkuu varhaiskasvatuksesta kouluun, jossa opitaan perustaitojen lisäksi kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisua sekä sosiaalisia taitoja. Nämä taidot ja vaiheet luovat vankan pohjan elinikäiselle oppimiselle, joka auttaa yksilöä sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin sekä menestymään henkilökohtaisessa ja ammatillisessa elämässä.

Lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoitus on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteiden pohjalta yhteiskunnan ehey-

tä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. On arvioitu, että kansalaisopistoon sijoitettu euro tuottaa opiskelijoille ja yhteiskunnalle jopa 3,4–5,6 euron hyödyn. Kansalaisopistot tuottavat siten merkittäviä suorita ja välillisiä hyötyjä sekä yksilölle että yhteiskunnalle.

Järvenpäässä työikäisten elinikäistä ja jatkuvaa oppimista tuottaa Järvenpään Opisto. Työllisyyspalvelut, kotoutumis- ja palvelut ja jatkuva oppiminen ovat kokonaisuus, jossa kansalaisopiston joustavalla kurssi- ja koulutustarjonnalla on tulevaisuudessa merkittävä rooli.

Nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelut, Myllytien toimintakeskus sekä seurat ja yhdistykset edistävät osaltaan elinikäistä oppimista.

#18 Työvoima ja työpaikat kohtaavat

TYÖLLISYYSALUEUUDISTUKSELLA tavoitellaan kasvavaa työllisyyttä. Tähän pyritään edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaamista sekä vahvistamalla alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä. Yhteistyöverkoston tehtävä on huolehtia kustannustehokkaista palveluprosesseista.

Myös kaupungin oman palvelutuotannon tulee vastata yhteiseen haasteeseen. Tavoite on tunnistaa palvelualueiden välisenä yhteistyönä uusia työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon mahdollisuuksia. Kokonaisuutta edistetään yhteistyössä työllisyysalueen kanssa.

Ilman työnantajia ei ole työpaikkoja. Siksi alueen työnantajien kanssa tehdään aktiivisesti yhteistyötä. Mukaan haastetaan erityisesti työnantajia, joiden toimialalla on runsaasti hakijoita sekä niitä, joiden toimialalla vallitsee työvoimapula.

Merkittävä rooli on myös koulutuksenjärjestäjillä, jotka kouluttavat tulevaa työvoimaa eri aloille sekä tukevat työelämässä olevien ammatillista kasvua.

Työllisyyspalveluiden murroksessa tiedolla johtamisen merkitys korostuu entisestään.

Ammattiryhmä	Avoimet työpaikat	Työttömät työnhakijat	Kaikki työnhakijat
1 Johtajat	0	41	56
2 Erityisasiantuntijat	8	323	507
3 Asiantuntijat	16	245	394
4 Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	...	145	229
5 Palvelu- ja myyntityöntekijät	51	424	766
6 Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	0	20	...
7 Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	17	462	662
8 Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	8	155	224
9 Muut työntekijät	16	294	448
0 Sotilaat	...	0	...
X Ammatteihin luokittelemattomat ryhmät	...	575	947
Yhteensä	119	2684	4276

TEM: työnvälitystilasto, tilannekatsaus 30.9.2024

#19 Elinvoimaa maahanmuuttajien työllisyydellä

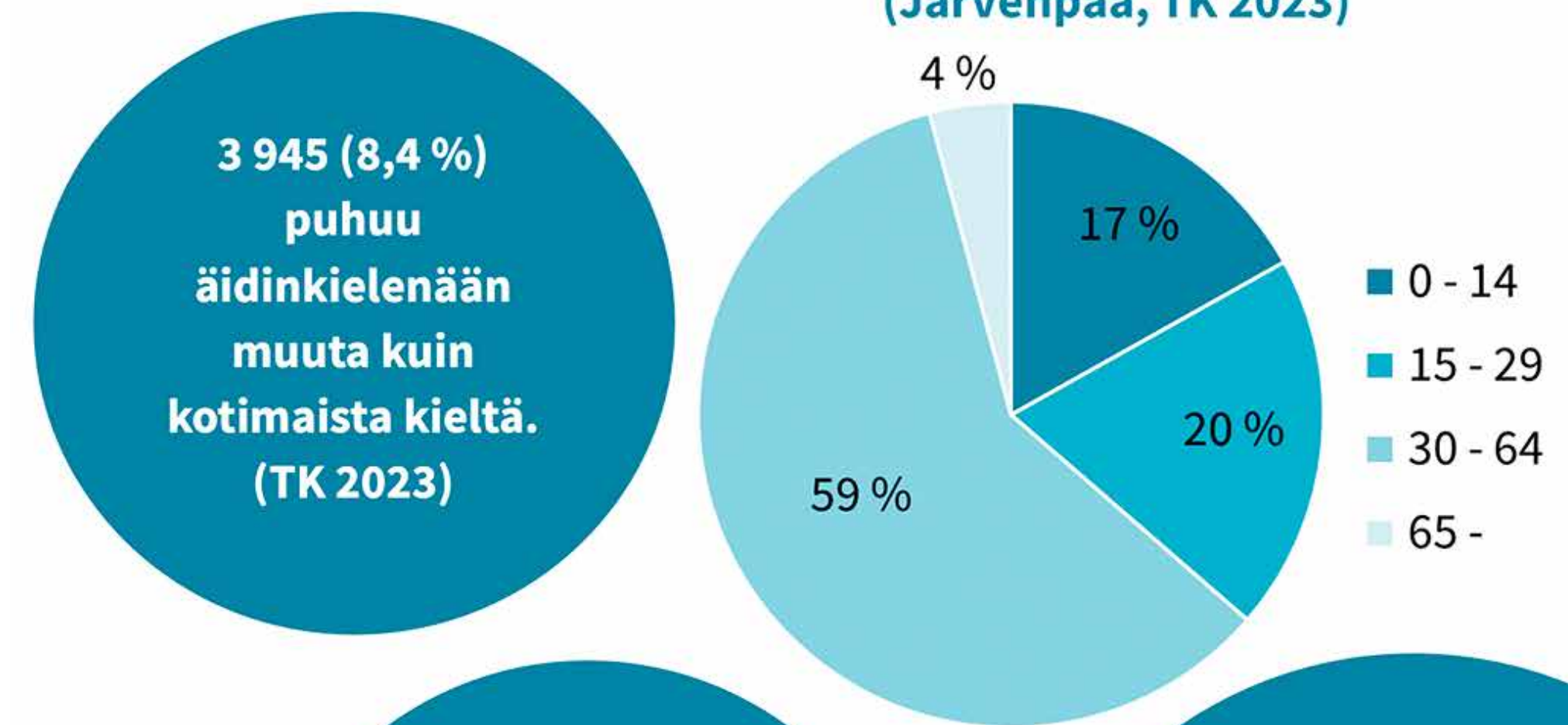
SUOMESSA ON merkittävä määrä aloja, joilla tarvitaan työvoimaa. Osaavan työvoiman maahanmuutto on keino edistää työvoiman saatavuutta, yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Toisaalta kunnissa asuu jo maahanmuuttaneita, joiden potentiaali on merkittävä.

Enemmistö Suomeen muuttaneista kokee olevansa työkykyisiä ja työhaluisia. Ulkomailla syntyneiden miesten työllisyys on Suomessa EU:n keskitasolla ja naisten EU:n keskitasoa korkeampi. Maahanmuuttaneiden työllisyys on kohentunut jopa muuta väestöä enemmän. Järvenpäässä ulkomaalaisesta työvoimasta on työttömänä enemmän kuin muissa Keski-Uudenmaan kunnissa.

Koulutustasolla on tutkitusti taipumus periytyä ylisukupolvisesti. Ulkomaalaistaustaiset nuoret jäävät suomalaistaustaisia useammin ilman peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa tai keskeyttävät toisen asteen koulutuksen.

Kotoutumislaki korostaa yksilön omaa vastuuta kotoutumisen edistymisessä. Kotoutujan kotoutumishjelman kesto määritellään kuitenkin yksilöllisesti. Toimenpiteiden tulee alkaa nopeasti ja tavoitteeksi asetetaan lähtökohtaisesti kahta vuotta lyhempi aika. Järvenpäässä toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille sekä perusopetuksen ja kotoutumiskoulutuksen päättävälle alle 29 -vuotiaille nuorille sekä heidän vanhemmilleen. Koulutus edistää kotoutumista, ehkäisee syrjäytymistä, vähentää eriarvoisuutta ja lisää työllisyysmahdollisuuksia. Kotoutumisajalla työtön työnhakija ohjataan erilaisiin kotoutumista edistäviin koulutuksiin ja mahdollisuuksien mukaan myös heti töihin.

**Kansalaisuus muu kuin suomi
(Järvenpää, TK 2023)**

3 945 (8,4 %)
puhuu
äidinkielenään
muuta kuin
kotimaista kieltä.
(TK 2023)

2 689 (5,7 %)
asukkaalla muu
kuin Suomen
kansalaisuus ja
heistä 1 737 ei ole
eurooppalaisia.
(TK 2023)

**Työvoiman määrä
23 742, josta työttömänä
2 687 (11,3 %)**

**Ulkomaisen työvoiman
määrä 1 221, josta
työttömänä 464 (38 %)
(TK 10/24)**

#20 Lujitamme työ- ja oppimiskykyä

TEKNOLOGIAKEHITYKSEN MYÖTÄ työelämä muuttuu ennen näkemättömän nopeasti. Muutos edellyttää kykyä oppia uusia tietoja ja taitoja sekä sopeutua uudenlaisiin vaatimuksiin.

Oppimis- ja työkyvyn ylläpito ja edistäminen liittyvät vahvasti yksilön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, mutta ovat tärkeä ilmiö myös yhteiskunnallisesti. Demografisen eli väestöllisen huoltosuhteen muuttuessa työurat pidentyvät. Samaan aikaan uupumisoireet ja mielenterveyden haasteista johtuvat poissaolot yleistyvät.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Näillä kaikilla on merkitystä työ- ja oppimiskyvyn ylläpitämisessä sekä uupumuksen ja sairastumisen ehkäisyssä. Työ- ja oppimiskyvyllä rakennetaan mielekästä elämää, taloudellista vakautta ja tunnetta oman elämän hallinnasta.

Oppimis- ja työkyvyn peruskivi on hyvinvoinnissa. Hyvinvointi vahvistuu arkisilla asioilla: harrastuksilla, mielekkäällä tekemisellä, liikunnalla, unella, levolla, terveellisellä ravinnolla sekä sosiaalisilla suhteilla turvallisiin ihmisiin ja vertaisiin. Väistämättä lähes jokainen tarvitsee tukea jossakin kohtaa elämänsä. Kaupunki vastaa tuen tarpeeseen oikea-aikaisesti ja tarvetta vastavasti sekä rakentaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Työtekijän, koululaisen ja opiskelijan hyvinvointi heijastuu vapaa-aikaan. Toisaalta vapaa-ajan elämänlaatu vaikuttaa kykyyn työskennellä ja oppia. Toimia työ- ja oppimiskyvyn ylläpitämiseksi tulee tehdä täten molempien saralla.

”Mikä on hyvä keino ylläpitää oppimis- ja työkykyä?” Järvenpään kaupungin rehtoreiden, päiväkodin johtajien sekä opetuksen- ja kasvatuksen palvelualueen hallinnon näkemyksiä marraskuussa 2024.

Lähteet

Duodecim Käypä hoito (2024): Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito. <https://www.kaypahoito.fi/hoi40020?tab=suositus#s2>

Edilex: Kouluilla on merkittävä rooli nuorisoriikollisuuden ja jengiytymisen ennaltaehkäisyssä. <https://www.edilex.fi/uutiset/88125> [haettu 15.1.2025]

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry: Mitä on ehkäisevä päihdetyö? <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihde-tyo/> [haettu 15.1.2025]

Ilmatieteenlaitos: Ilmasto-opas.fi. <https://www.ilmasto-opas.fi/etusivu> [haettu 15.1.2025]

IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on

biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. S. Díaz (edit) & al. IPBES secretariat, Bonn, Germany. S. 56 <https://doi.org/10.5281/zenodo.3553579>

IPCC (2023): Summary for Policymakers. Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (toim.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, s. 1-34, doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001

Jyväskylän yliopisto (2022): Koko lähiö liikkeelle yhdenvertaisesti – tutkimus selvitti laajasti liikkumisen saavutettavuuden ulottuvuuksia. Koko lähiö liikkeelle yhdenvertaisesti – tutkimus selvitti laajasti liikkumisen saavutetta-

vuuden ulottuvuuksia | Jyväskylän yliopisto. Alkuperäinen tutkimusartikkeli: Virmansalo, I. & Hasanen, E. 2022

Kuntaliitto: tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus | Kuntaliitto.fi [haettu 15.1.2025]

Laitila, Minna (2013): Mielenterveys- ja päihdetyö osana kunnan hyvinvointia - Opas strategiseen suunnitteluun.

Manninen, Jyri (2018): Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvas- sa: kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle. Kansalaisopistojen liitto KoL. https://kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2018/09/Kansalaisopiston_aikuisopiskelijat_luokkakuvas- sa_2018.pdf

Metropolipolitiikan yhteistyöryhmä: työohjelma 2020–2023. <https://>

ym.fi/documents/1410903/38439968/Metropolipolitiikan+yhteisty%C3%B6ryhm%C3%A4+-+Ty%C3%B6ohjelma+2020-2023.pdf/4b5bf74b-a11f-75d5-5dc3-834b4de1ef85/Metropolipolitiikan+yhteisty%C3%B6ryhm%C3%A4+-+Ty%C3%B6ohjelma+2020-2023.pdf?t=1608632723918

MIELI ry: Suojatekijät vahvistavat, riskitekijät heikentävät mielenterveyttä. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/mita-mielenterveys-on/suojatekijat-vahvistavat-riskitekijat-heikentavat-mielenterveytta/> [haettu 15.1.2025]

MIELI ry: Tilastotietoa mielenterveydestä. <https://mieli.fi/yhteiskunta/mielenterveys-suomessa/tilastotietoa-mielenterveydesta/> [haettu 15.1.2025]

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018: Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. <https://okm.>

Lähteet

fi/documents/1410845/4449678/Valtioneuvoston+selonteko+liikuntapolitiikasta.pdf/16b4a853-180b-ad4f-0127-e3065b616912/Valtioneuvoston+selonteko+liikuntapolitiikasta.pdf?t=1540454134000

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja (2022:33): Liikuntaraportti. Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164370/OKM_2022_33.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2024:10): Pienten lasten liikunnan ilo, fyysinen aktiivisuus ja motoriset taidot Suomessa. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165465/OKM_2024_10.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sisäministeriö (2019:2): Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161278/SM_2_2019_Turvallisuutta%20kaikkialla.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sitra (2019): 1,5 asteen elämäntavat - Miten voimme pienentää hiilijalanjälkemme ilmastotavoitteiden mukaiseksi? Lettenmeier, M., Akenji, L., Toivio, V., Koide, R., & Amellina, A. Autere, S. (toim.) Sitran selvityksiä 148. Erweko, Helsinki. <https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2019/05/1o5-asteen-elamantavat.pdf>

STT info: Koko lähiö liikkeelle yhdenvertaisesti – tutkimus selvitti laajasti liikkumisen saavutettavuuden ulottuvuuksia. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69961261/koko-lahio-liik->

keelle-yhdenvertaisesti-tutkimus-selvitti-laajasti-liikkumisen-saavutettavuuden-ulottuvuuksia?publisherId=69817172&lang=fi [haettu 15.1.2025]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Terve Suomi-tutkimus 2022. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/terve-suomi-tutkimus/tulokset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Kouluterveyskysely 2023. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely> [haettu 15.1.2025]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Turvallisuuden edistäminen. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edis->

tamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen [haettu 15.1.2025]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Yhdenvertaisuus ja syrjintä. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta> [haettu 15.1.2025]

Tilastokeskus: Kuolemansyyt 2023. <https://stat.fi/tilasto/ksyyt#keyfigures> [haettu 15.1.2025]

Valtioneuvosto (2024:55): Kulttuuripoliittinen selonteko https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165946/VN_2024_55.pdf?sequence=1&isAllowed=y